

KÉPES HÉT

BOLDOG UJÉVET!

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

Olvásóinknak, munkatársainknak és barátainknak ezúton kívánunk boldog ujesztendőt!

U. F. és U. N., Losonc. A „nyomda öröge“ tényleg létezik s ezuttal a fiatal pár képaláírását választotta működési terület. Csak így kerülhetett karácsonyi számunk 1223-ik oldalán Ujházy Nusi neve helyett a „Somogyi“ szó a szövegbe, amit készséggel helyreigazítottunk, azzal a kéréssel a művészpárhoz, hogy a nyomdatévedést ne írják a legjobb akaratu szerkesztőség szám-lájára.

Laci., N. K. Leveledet köszönöm. A nyomdaberendezéssel kapcsolatos technikai munkák miatt csak később lesz időm levélben válaszolni. Addig csak annyit, hogy — mint a karácsonyi és újévi számokból is látható — e téren is fokozott fejlődés és bizonyára örömmel fogadott előrehaladás történik. Fokról-fokra persze: hiszük, hogy baráti jobbnakba baráti jobbot fogtok csapni. Ami majdnem egyértelmű az az, hogy szlovenszkoí íróink legprimább, legtökéletesebb, fokozott gonddal kiváló-gatott írásait fogják lapunkhoz eljuttatni. A szépirodalmi képeslap organizmusa külön ide válogatott írásokat kíván. Sok kifejezetten irodalmi értékű írással van úgy, hogy abszolút értéke dacára sem illik be harmónikus az ilyen zsánerű lapba. Ezt az írók maguk is legjobban tudják. Üdvözet.

D. J., Kassa. A küldeményt közöljük. Sajnáljuk, hogy a kért M. K. fénykép nem jött meg. Fenti üzenet nektek is szól. Válogatott kéziratot várunk: maximum nyolc gépelt oldal, rovatoikket is 1—2 gépelt oldal terjedelemben.

Kéziratok legkésőbb hétfőn postára teendők a következő második vasárnapi szám részére.

K. A., Budapest. Kéréseidet igyekezn fogok kedvezően elintéztetni. Levelet csak ünnepek után küldhetek. Légy addig türellemmel. Lásd fenti üzenetet!

Többeknek. Győry Dezső, aki jelenleg Lipcsében a nyomdatechnikai berendezés munkálataira felügyel, csak késéssel kapja postáját külföldre, azért ő is csak késéssel válaszolhat.

M. S., Budapest. A képet postára tettük. Köszönet. Ünnepek után levélben kereslek föl. Jó karácsonyt. (—ő.)

Amatőr-pályázók. „A modern fényképezés“ című cikkünkben sokat lehet tanulni. Művészi képeket kérünk. Néha egy képrészlet, egy eredeti ötlet százszor szebb, mint egy sablonos csoportkép. Művészi hatásra kell törekedni! Ötleteket, eredetiséget, a téma lelkét kell megfogni!

H. R., P. Háborus írásokat csak akkor közlünk, ha abszolút irodalmi értékűek. Az ön novellájában felcsillan a tehetség kétségtelen jele, de mégsem mondható egészen sikerültnek. Sajnálattunkra nem használhatjuk. Ujat kérünk.

Májusban. Eleven, bőbeszédű, jókedvű.

Aki beszél velem, idősebbnek tartja, mint amilyen. A kinézése mindamellett megfellel ifju korának. Ideges, de tud akarni. Vele született emberismerete folyton erősödik. Nagy fejlődőképesség.

Sz. I. A dolog az ujesztendőben rendezve lesz.

Szabad versek. Az egyiket valószínűleg közölni fogjuk.

Várva várom. Még mindig nem üti meg lapunk mértékét. További küldeményt szívesen fogadunk.

Pozsonyi előfizető. Szereti hivatását. Lelkesedik érte és mivel nagyon intelligens, meg tudja választani helyes ítézőképességgel céljaihoz az utat. Gyorsan dolgozik és mégis pontosan. Szereti a művészeteket.

Tombola. Nagyon szeszélyes, ingadozó kedéllyel. Igen érzékeny, türelmetlen és ideges.

III. Erélyes, céltudatos. Izgékony, könnyen felindul. Meleg érzésű. Kedveli a családi életet.

Akácvirág. Érvényesülési vágy. Szeret reprezentálni. Külsőségekre súlyt helyez, de azért az esze a helyén van.

H. K. Teljesen nyílt szívű, egyenes gondolkodású. Barátkozó és melegen érző. Öggre hajlik. Szereti az előkelő életet. Tud ellentmondani, de nem természetből, hanem meggyőződésből.

Huncut. Modern gondolkodású, szellemi érdeklődéssel. Megértő szív intelligenciával és emberismerettel. Hajlam melankóliára.

Szerény. Nagyon szorgalmas, céltudatos, de körülményeskedő. Intelligens. Meleg szív, kötelességérzet. Szereti a bő és jó étkezést.

I. D.-né. Kísérje figyelemmel a Prágai Magyar Hírlap könyvhirodéseit.

Fannus. Sajnos, nem tudjuk használni.

Tündérújjak. Örülünk, hogy válaszukkal örömet szereztek. Mindig örülni fogunk levelének. Szíves üdvözet.

Pusztai. Itt nincs mit tenni, Nagyságos Asszonyom: meg kell egyszer nyíltan mondani neki, hogy ez így nem mehet tovább. Beszéljen vele négy szemközt, komolyan, nyugodtan, okosan. Mondja meg neki, hogy képzelje bele magát az Ön helyzetébe. Nem hiszük, hogy olyan szivtelen volna, hogy ezt meg ne értené. Be kell látnia azt is, hogy a leányt így agyongyötri. Ezt csak nem akarja? Ha tehát nincs, vagy nem lehet komoly szándéka, akkor a hivatalos érintkezésre kell szoritkozni s el kell maradnia a háztól. Olyan fiatal leány még könnyen kiheveri a csalódást, de csak akkor, ha nem kinozzák újra meg újra.

Diákisasszony. A dilemma bizony elég nehéz. Meg is tudjuk érteni, hogy habozik. Az ön korában óriási áldozat feláldozni egy dédelgetett álmat a mindennapi kenyérért. Bizonyára úgy gondolkozik most,

hogy inkább nélkülözne, éhezne, csak ne kelljen a kedvenc tervéről lemondania. Mégis, bármennyire együtt érzünk is magával, azt kell tanácsolnunk: ne szalassza el azt az állást, amelyet ugyszólván tálcán hoznak elébe. Maga azt most el se tudja képzelni, hogy ez milyen hallatlanul nagy szerencse. Hiszen talán nem is kell azért az utról lemondania. Nem valószínű, hogy az iskolai év közepén nyitják meg az új iskolát. Legfőljebb rövidebb időt tölt külföldön. De még ha úgy is van, ha februárban el kell foglalnia az állást, az sem olyan nagy baj. Akkor kimegy nyáron Svájcba. Hiszen leveléből úgy látszik, hogy önkem éppen kenyére kell a keresete. Szület azt a pénzt, amelyet az utjára szántak, bizonyára nyáron is odaadják s ahhoz még a fizetése megtakarított részét is hozzáteheti. Miért gondolja azt, hogyha egyszer állásba megy, akkor nem utazhat többé? Mi inkább azt hiszük, hogy akkor még inkább utazhat, mint most. Igaz, hogy csak nyáron, tehát a legtöbb ember csak nyáron utazhat és a nyár a legalkalmasabb idő az utazásra. A svájci intézetekre nézve tessék a következő címhez fordulni: L'éducation en Suisse Genève, 18 Rue de la Pêlissierie.

Menyasszony. Fogadja szivből jövő szerencsekívánatainkat. A nászutra vonatkozóan nehéz megfelelő tanáccsal szolgálni, mert 8—10 nap egy rivierai utazáshoz nagyon kevés, hiszen az utazás két napig tart, vissza természetesen szintén két nap az ut, úgy hogy önkem ott összesen csak hat napot tölthetnének. Ha ezzel megelégednek, ajánljuk, hogy menjenek Mentoneba, a francia Rivierára. Ott mindenféle árban kaphatnak penziót, kaphatnak olcsót is és nagyon drágát is. Mentone Monte Carlótól vasuttal, vagy autobusszal negyedóranyira van. Ha odamegy, akkor azt ajánljuk, hogy minél kevesebb podgyaszt vigyen, de bundát okvetlenül. Februárban különben már ott tavasz van. Ha mindenképpen délre akarnának menni, akkor rövidebb tartézkodásra inkább Abbáziát ajánljuk. Ott is mindenféle árban kaphat penziót és az utazás mindössze egyetlen éjszakát vesz igénybe.

Felelős szerkesztő: Szvatkó Pál dr.

Főmunkatárs: Máral Sándor.

Kiadó: Tarján Ödön.

Szerkesztőség és kiadóhivatal Praha II., Panská 12/III. — Nyomatott: Lipcsei Könyvkiadó R. T. nyomdájában, Lipcsében.

A nyomásért felelős: H. Pfeiffer.

A lap küldését a postaminisztérium a 216.729 VII. 1928. sz. alatt engedélyezte.

KÉPES HÉT

Előfizetési díj: egész évre 140,—,
félévre 72,—, negyedévre 36,— Kő

SZÉPIRODALMI HETILAP

Külföldre: egész évre 164,— Kő
félévre 85,—, negyedévre 45,— Kő

II. évfolyam.

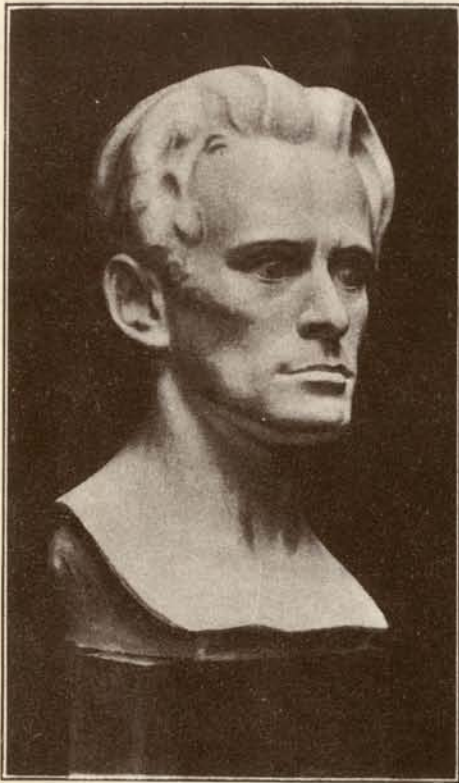
52. szám.

Prága, 1929 december 29

A Tátrában megkezdődött a téli szezon

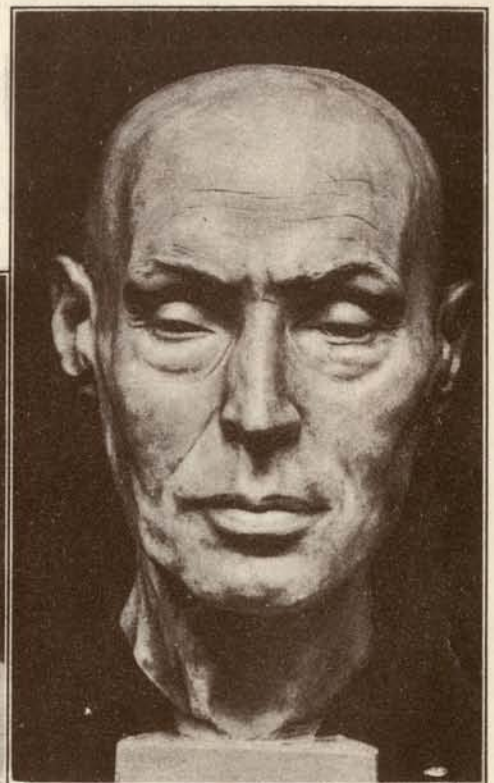
FEJEK

Neubauer Pál, a szlovenszkói származású neves író mellszobra; a bronz-eredeti a hamburgi Kunsthalle tulajdona. (Georg Wienbrack műve.)

Hutyra Ferenc dr., a budapesti állatorvosi főiskola rektora. A szobor Lux Elek műve.

Tanulmányfej. Lux Elek, szepességi származású szobrász műve. Eredetijét a hágai muzeumban őrzik.

Kális Jenő zongoraművész, a prágai német zeneakadémia nyitrai származású tanára, szenzációs sikerrel hangversenyzett Prágában.

Kemény Albert dr. kassai orvos, a szlovenszkói orvosszövetség agilis vezetőtagja

Kadossa Pál, a Dunabank vezérigazgatója, Pozsony

Adjatok, adjatok, mit az Isten adott

*Az Ur Isten hat napig fabrikált a Földön
hogyha kedves képmása a semmiből följön,
legyen neki aranya, fája, szene, sója,
gyapja, szőre, sok bőre, mely a testét ója,
legyen husa, kenyere!
Az Ur Isten hat napig fabrikált a Földön.*

*Akinél nincs kenyere, nincsen embersége,
bamba szemmel bámul a parkra, rétre, égre,
viperáé a foga, farkasé a gyomra,
vadmacskáé a szive, vért ereszt éhomra,
villog vadkanagyara.
Akinél nincs kenyere, nincsen embersége.*

*Akinél van kenyere, jó meleg tenyere,
vendégeket marasztal, vagy invitál: gyere be!
Festményt, szobrot megcsodál, költőt olvas kéjjel,
házájára lelkesen gondol nappal, éjjel,
szeretetet a fegyvere.
Akinél van kenyere, jó meleg tenyere.*

*A kenyérnél kezdődik, születik az Ember,
mikor urként felléphet az anyaggal szemben.
De a kenyér nem minden! Az Isten képmása,
ha mindennel jóllakott, fájdalommal ássa
szörnyü titkok kutjait!
A kenyérnél kezdődik, születik az Ember.*

*De a kenyér nem minden! Szárnyasítják vágyak,
csermelyének Tengerhez és nagy folyamágyat.
Töpreng a bölcsek kövén: a nagy boldogságon,
hogy megleli vagy ezen, vagy a másvilágon
ultra-ember lenni vágy,
mert a kenyér nem minden, szárnyasítják vágyak.*

*Ultra-ember lenni vágy! Minden élet-dombról
a szenvedés fekete vizesése tombol,
szenvedéshez célt keres, mintsem belehalna,
célt alája! turbinát! s aranyosó malma
mossa híres kincseit,
a szenvedés hajtja, mely zug az élet-dombról!*

*— Adjatok hát, adjatok, mit az Isten adott, á
mindenkinek buzát, bort, békesség-abrakot!
Nagy az Isten, nagy az ő terüljastalkája,
mindenkié ez a föld, rakott Isten rája
mindenkinek örömet,
adjatok hát, adjatok, mit az Isten adott!*

MÉCS LÁSZLÓ.

Üzd ki vasvillával, mégis visszatér

Irta: Babits Mihály

Az országuton egy szegény ember ment, János nevezetű. Kopott, de azért uriforma ruhát viselt, mint a szerencsét próbáló diákok.

Az uthajlásnál egy szekér tünt elébe. Vándor szerzetes szállt le a szekérről. A paraszt leadta utána kosarát, amilyenekbe az alamizsnát gyűjtik a barátok s a szerzetes Isten nevében köszönte szívességét, hogy idáig hozta. A paraszt befordult a dülön földjére, a barát pedig baktatni kezdett János mellett.

Mindketten fiatalok voltak, hamar összeismerkedtek. Könnyebb az ut, ha van kivel beszélgetni. A barát világlátott ember volt és érdekes történeteket tudott. Lassanként, amint bizalmasak lettek, személyes dolgokra fordult át a beszéd és tartózkodás nélkül elmondták egymásnak életük folyását.

— Házasodni szeretnék — mondta János — de ahhoz pénz kéne. Pénzem pedig nincs — és nagyot sóhajtott. — Nem kívánnék mást, mint egy kis házat, kertet és az asszonyt.

— Nekem is volt egy nagy kívánságom — felelt a szerzetes. — Isten segítségével már beteljesedik. Miaszszonyunknak, Máriának szeretnék faragott képet állíttatni templomunkban. Évek óta járom az utakat és gyűjtöm rá az alamizsnát. Az emberek szegények manapság és vallástalanok. Sok helyütt gorombán utasítanak el s azt mondják: gondoskodjanak az égiek magukról! De én nem csüggedtem s kitartásomnak megvan az eredménye. Ez a kosár tele arany- és ezüstpénzekkel. Most megyek haza a klastromom felé. Bizzál, testvér, az Istenben és a te kívánságod is be fog teljesedni.

János szomoruan nézett a kosárra. Szótlanul mentek a folyóig. A komp éppen indulásra kész volt, s vásárosok szorongtak a hátán. János és a barát egészen a szélére rekedtek s vigyázni kellett, hogy be ne bukjanak a vízbe. A barát kifelé nézett a folyóra, mert gyöngé érzékenységű ember volt s nem bírta jól a sűrű, áporodott parasztszagot, amivel a vásárosok népe megtöltötte a kompot. Künn friss tavaszi levegő volt s a méltóságos folyó szeliden nyult ki s emelte terhét, mint egy izmos kar. A tulsó parton uj, halk zölddel intettek a loabok. Közel hegyek, még mintegy a hóviz emlékével barnáskodtak. S oly kedvesen halavány volt az ég! A barát szeme rajtveszett a légies ártatlanságu felhőbárányokon s a habok csöndes csobogása a komp körül ki-mosta füléből a kofanép zsváját.

János azonban a kosárra nézett, amely igénytelen be volt borítva egy kék szalvétával, mintha csak uti élelem volna benn; aztán körülnézett és látta, hogy senkisémm figyel rá, mindenki el van foglalva piaci gondjával és látta, hogy a komp már tul van a folyó közepén, a révész háttal állva igazgatja.

— Mindjárt késő lesz — gondolta magában. Előrenyújtotta a karját és észrevétlen meglökte a barátot. A barát egy jaj nélkül bezuhant az árba. A loccsanásra fölligelt néhány utas és János úgy tett, mintha ő is arra figyelne föl.

— Jézusom! — sikoltott egy kövér kofaasszony. — Valaki beleesett a vízbe!

— A pap! — mondták mások. — Itt állt a pap a szélén!

— Az nem lehet — szölt János. — Az az én unokatestvérem; ő előbb ment át a másik oldalra. Péter! Péter! — kiáltott, minthogyha a papot keresné. A komp pedig már nagyot haladt azóta előre.

A pap nem bukkant föl többet a víz alól. A kofák körülállták Jánost, aki hangos szóval siratta az „unokatestvérét”:

— Áldott jó ember volt. Semmije se maradt annak a világon: mindenét elosztogatta a szegények között. Most be kell menni a faluba, hogy küldjenek embereket, akik kifogják a holttestet: majd én bemegyek magam. Oh, jaj, szegény Péter!

— Ugy lesz bizony az jó — mondta a vén révész és az utasok, akik egy távolabbi város vásárába igyekeztek, ráhagyták. János fogta a kosarat és megindult az uton. De közben elgondolta, hogy minek menjen ő a holtat kerestetni s az első fordulónál, ahol már nem látták, letért a falu utjáról.

Amint elért a fővárosba, megváltoztatta a nevét, kereskedő lett és a halott pénzét fektette bele az üzletbe. Mert a kosár csakugyan tele volt arany- és ezüstpénzekkel, ahogy a pap mondta. A szerencse kedvezett János spekulációinak, vagyona szaporodni kezdett s csak úgy ömlött elébe a sok pénz. János könnyen élt, nem tagadott meg semmit magától; kincsei mégis tiszereződtek és huszszorozódtak. Idők folytával megvásárolt egy szép kertes házat, asszonyt is hozott a házba, akitől gyermeke lett; okosan és elégedetten élt.

Néha azonban eszébe jutott a pap, s ilyenkor szomorú lett.

— Ha visszajönne! — gondolta magában és elábrándozott erről, bár jól tudta, mily valószínűtlenség. Elképzelte, mit mondana neki, hogyan esedezne a bocsánatáért; tizszer annyi pénzt adna vissza neki, mint amennyi a kosarában volt: a fele vagyonát... A Mária-szobrot rég megcsináltatta, amire a pap gyűjtötte volt a pénzt és a feleségét küldi minden kisasszonykor föllöltöztetni az Isten anyját kék-fehér selyembe... Bizonyosan megbocsátana a pap, ha visszajönne.

Oh, bár visszajönne!

De ez, sajnos, lehetetlen, mert aki meghalt, nem jön vissza többé. Hiába véli látni néha János messziről az uccán, hiába rezzen meg minden papalakra. Bizony, csak nem ő az...

Egy tavaszi este — éppen öt éve volt már a pap halálának — János egyedül üldögélt uriháza verandáján. Elnyult a nádfonásu széken, s jobb kezét az asztalra támasztotta, a boros kupát szorongatva. Vacsora után volt s a felesége a szolgálóival most rakodott le benn az ebédlő gazdag asztaláról. A lámpafény enyhén ki-

sütött a bokrokra. A fülledt tavasz a nyarat előlegezte már, tücskök muzsikáltak: alig hagyta el egyik a kapunál, a másik újra kezdte a ház mögött. A csillagok élesen és rezegve vágtak bele az éjbe, szinte hangosan, mintha parányi fénytücskök volnának. Tücskök és csillagok közt, ebben a furcsa nyugalomban, hang- és fénytükkel átszagotott sötétségben iszonyu magányosság érzése vett erőt Jánoson. Egy ember sincs a világon, akinek titkát elmondhatná. Mit érnek feleség, gyerek, jóbarátok, ha nem lehet nekik elmondani? Egyetlenegy társat tudott volna magának elképzelni, egyetlenegy bizalmast: a papot...

Amíg így töprengett magában, a fekete orgonabokrok közt, amerre egy halvány tamariszka ág bólogatott a lámpa kihulló fénysávjában, váratlanul egy emberi alak sápadt körvonalait pillantotta meg. Vékony, szinte átlátszó teste volt és sötét, beesett szemei. Jánosnak elállt a lélegzete és a torkáig dobogott a szive. Mindjárt tudta, hogy a pap az. Halálos izgalomban ment elebe és beszélni kezdett volna hozzá; de a kísértet kinyújtotta karját s torkon ragadta. Más ember talán el is ájult volna, de János katona volt valamikor s a támadásra visszatért a bátorsága. Dulakodni kezdett a szellemmel, de ütései csak a levegőt érték; a pap el-el-tűnt, hogy újra megjelenjen.

Ettől kezdve nem volt nyugta Jánosnak. Éjjel-nappal üldözte a szellem. Végre is beteg lett s nem tudta már titokban tartani állapotát.

— Oh, jaj, — kiáltotta egyre — jön a vándor barát, hogy ki-nozzon!

Az övéi azt hitték, megőrült, és orvost hittak hozzá. De az orvos nem tudott segíteni. A betegség egyre rosszabbodott s a különös képzelődés hire elterjedt az egész szomszédságában.

Történt pedig, hogy egy közeli városba egy híres csodatevő pap érkezett, aki mikor hallott a különös esetről, odaüzent a János feleségéhez: szeretné látni a beteget és bizik is benne, hogy imáival meggyógyíthatja. Az asszony maga szaladt a paphoz könyörögni, hogy jöjjön mielőbb és azonnal bevitte a beteg szobájába.

De alighogy meglátta János a papot, iszonyuan fölördített, mintha megint rájött volna az örület:

— Jaj, jaj, a vándor pap jön, hogy gyötörjön!

És vacogott a foga, mert érezte, hogy ezuttal nem szellem áll előtte, hanem igazi hus és vér. A pap azonban ki-

küldte a jelenlevőket a szobából és egyedül maradván beteggel, így szólt:

— Öt évvel ezelőtt bedobták engem a kompról a vízbe; emlékezhetsz reá.

János szólni akart volna, de nem tudott a rémülettől. Es a pap folytatta:

— Szerencsére jó uszó és buvár voltam gyerekkorom óta és baj nélkül kiértem a partra. Most pedig eljöttem, hogy bánd meg bűnödöt, vezekelj érte Isten előtt s tedd jóvá a földön.

János arca olyan volt, mint a papiros, de szive már elszárván mindenre.

— Mit kell tennem?

— Kelj föl azonnal, add el vagyonedat az Egyház és a szegények javára, hagyd el házad, feleséged s mindent, amit gaz módon szereztél, végy zárándokbotot s kövess engem!

János csakugyan föl-kelt s elment a tőzsérekhez, hogy vagyona-t eladja. A vándor pap ezalatt leült a ház előtti lócára és várta. János felesége nyugtalanul tekintgetett ki az ablakon, mert nem tudta elképzelni, hogy hova ment beteg férje. De a papot nem mer-te kérdezni.

A pap öregszerű olvasót morzsol s föl se nézett.

Végre megjött János. Szolgája hozta utána az aranyakat, amiket házáért és szőlőjeért kapott. A pap tartotta kosarát s János megparancsolta a szolgának, hogy töltsé belé az aranyakat. A pap letakarta a kosarat.

— Menjünk.

És elindultak. János felesége sirva nézett utánuk.

Több falun mentek át s a pap mindig kezében vitte kosarát,

épp úgy, mint azelőtt, a kék szalvétával beborítva. Pár napi út után a partmenti erdőséghez értek s átvágtak a sűrűn, hogy kijussanak a folyóhoz. S amint a hatalmas víz kicsillant előttük, Jánost egyszerre különös érzés lepte meg. Ugyanazon a helyen voltak, ahol *akkor!* A komp éppen indulásra kész volt, s vásárosok szorongtak a hátán János és a barát most is a szélére rekedtek s a barát kifelé nézett a folyóra... Ugyanaz a szag is volt, mint *akkor:* a sűrű, áporodott parasztszag, mely egészen megtöltötte a kompot... És most is tavasz volt! A tulsó parton új, halk zölddel intettek a lombok. S oly kedvesen halavány volt az ég!

János azonban a kosárra nézett, melyet a barát letett maga mellé: s a házára gondolt, amelyet eladott s a fe-

Világhírű táncosnők, ahogy a karrikaturista látja őket.

MARY WIGMAN

(Berger Oszkár rajza.)

leségére, akit elhagyott. Mindennek az ára ott volt a kosárban, igénytelenül beborítva a kék szalvétával, mint-ha csak uti élelem volna... János körülnézett és látta, hogy senkisémet figyel rá, mindenki el van foglalva piaci gondjával és látta, hogy a komp már tul van a folyó közepén, a révész háttal állva igazgatja.

— Mindjárt késő lesz, — gondolta János és előre-

nyújtotta a karját, hogy meglökje a barátot. De ime: a barát semmivé foszlott s a János karja úgy ment rajta keresztül, mint a levegőn.

János megingott, elvesztette az egyensúlyt s bezuhant a vízbe. Csak a tulsó parton vették észre, mikor a révész megtalálta a gazdátlan kosarat, tele aranyakkal.

P u b l i k u m

Írta: Márai Sándor

A budapesti publikumról szerző, színész és kiadó misztikus szorongással azt szokták suttozni, hogy a legnagyobb igényű s legszigoribban kritikus a világon. Ez gyönyörű lenne, ha így lenne, sajnos, nem igaz. Igazság az, hogy legkisebb igényű s legkevésbé kritikai érzékű a világon. Senki nem meri bevallani, hogy ez a publikum, különösen ennek a publikumnak speciálisan budapesti, tehát terézvárosi, erzsébetvárosi, lipótvárosi és belvárosi melléküccákból rekrutált csoportja, tehát az a polgárság, amely népgyűléseken a haladás és felvilágosultság zászlait szereti lobogtatni, a legrosszabb indulatu és legcinikusabb tömeg a világon. Leküzdve azt a babonás félelmet, mely felségsértésnek érzi, ha ebben a városban publikumról mer nyilatkozni valaki s amely csak farkesóválva és sűrű talpnyalások közepette mer közeledni az isteni pesti plebs pénztárcája felé, budapesti színházi estém tapasztalatai alapján igenis állítom, hogy ez a publikum rosszul indulatu, felületes, alázat és áhitatnélküli s annak, hogy így elkanászodott, csak részben oka az, hogy nagyban és egészben elkanászodtak a színházak és a kritika is, másik részében igazibb oka a budapesti publikum jellemrajtságtai, az a zagyva, félig-civilizált, negyedművelt s mindenekelőtt argot-ban okosodott cinizmus, mely megteremtette a budapesti nyelvet s büszkén hivatkozik a „budapesti izlésre”, — az a nyegle, felkészületlen, jogosulatlan virtuskodás, amely minden körüti kereskedősegédet feljogosít arra, hogy „a pénzért” hozzászóljon valamiről, amit nem ért. Ez a gyönyörű szó: „a pénzért”, melynek pesti crescendoját az az átmeneti kiadó fejezte ki legpontosabban, aki azt mondta munkatársairól: „az urak az én pénzemen irnak” — bírálati jogalap a városban, ahol három pengőért mindenki úgy érzi, hogy jogot váltott a műélvezet megbirálására is, holott valójában csak arra váltott jogot, hogy a műélvezet tessen neki, vagy ne tessen. Ami kettő. De nem, a budapesti publikum bírál. A nézőtér a Kerrek és Strowskyk és holdogult Sunday és Kesslerék zárt sorai ülnek, akik nemcsak azt tudják, hogy nem tetszik, hanem meg is tudják magyarázni, lehetőleg már előadás előtt, hogy miért nem fog tetszeni nekik, mit kellene kihagyni és mit kellene beletenni. Ez persze ideális lenne, ha az, amit mondanak, nem is felkészültség, műveltség, hozzáértés tekintetében, de legalább jóindulatu érdeklődés és ügybuzgalom tultengése lenne. Éppen ellenkezőleg, a rosszul indulatu tultengése az, ami eltölti a pesti publikumot. Sajátos jelenség, s félős, hogy éppen azok, akiknek a bőrére megy, a színházak népe nem látja ezt elég világosan. Ők azt hiszik, hogy ez a publikum tulkényes és tulszigoru, innen a

válság, többek között. Azt hiszem, ez a publikum egyáltalán nem kényes, csak rosszizlésű és elbizakodott. Amiben megint a színházak népe ludas jórészt, — ez a vád persze körbemeget.

Hogymondjam, minden városnak olyan színháza van, amelyet megérdemel. Pesti színházban gyakrabban ülök most már ugy, a publikum felé fordulva, azt figyelve, az arcokat bámulva s megjegyzéseket lesve el, — izgalmasabb és tanulságosabb mesterségbeli ember részére, legalább is itt

műveltebb, nem szakemberebb, mint a pesti s mégis, mennyivel csendesebb, figyelmesebb, jóindulatubb, alázatosabb, az újat és szokatlant a maga világképéhez hozzáállítani iparkodóbb, mennyivel áhitatosabb! Mi itt a hiba? A város karaktere ütközik ki, ennek az összetákolt, sietősen egybehabart ex-világvárosnak komplexuma, amelyet cinikus fölényvel iparkodik leplezni, az az ál-fővárosiasság, amely nem tud eléggé orrhagyon odaállni a naprendszer elé, vagy a produkció nivótlanúsága, melyet elbűk tárnak, oly állhatatosan ingerlő, hogy a publikum végül is megvadul és veszélyt szimatol ott is, ahol egy kis elnézéssel meg kellene látnia az értéket?

Nem tartom véletlennek, hogy a Nemzeti Színház és Kamaraszínház sorozatos sikerek színhelye. Eltekintve az előadások nivójától, mely, hála az ensemble-nek, csakugyan különb, mint a magán-színházak előadásainak átlaga, az a publikum, mely a Nemzeti Színház és Kamaraszínház törzspublikuma, kétségtelenül jóindulatubb, áhitatosabb, hálásabb és fogékonyabb, mint a magán-színházak publikuma. A budapesti középosztálynak az a rétege, mely a két állami színház törzspublikumit kiadja, igaz, hogy jórészt nem vesz föl mást, mint a maga konzervatív és romantikus világképének illuzióit, de szívesen megy a színházába, mert biztosan tudja, hogy azt kapja ott, amire vágyakozik s jóhiszemű a viszony az állami színházak és publikumok között. Ez a jóhiszeműség hiányzik elsősorban a magán-színházak s a pesti publikum egyéb rétegeinek viszonyából. Teljes zürzavar és tájékozatlanság tölti el egy-egy premier előtt a színházlátogatót (a berlini pontosan tudja, hogy mit kap a Volkstheaterben, mit Reinhardt-nál és mit a Kurfürstendammon) s ez a tájékozatlanság kiváltja azt a fölényes és a tout prix-ellenzéki tömeghangulatot, amely mindenkit megejt egy pesti színház nézőtérén.

Minden publikumot nevelni kell. Egy-egy rajongó és makacs ember nevelte, igen nagy áldozatok árán, évtizedek munkájával, azt az áhitatos és türelmes színházi tömeget, mely ma estéről-estére megtölti a newyorki, berlini, párisi avantgarde színházak tekintélyes térfogatú nézőtereit. Ez a nevelés nálunk elmaradt. Ki hiányzott? Az a néhány rajongó és makacs ember? A rajongók és kételkedők városában (középfajta ember alig él itt a nyilvános berkekben) biztosan akadt és akadt rajongó elég. Csak éppen, talán nem rajongónak és nem rajongtak elég makacsul. Ma aztán minden itt van, színház, publikum, színész, szerző és rendező egymás nyakán, csak éppen kölcsönösen nem bíznak egymásban. A színháznak olyan publikuma van s a publikumnak olyan színháza van, amelyet megérdemel.

Este. Zsákay (Pozsony) rajza.

Budapesten, mintha a színpadot néznél! Amin nevetnek, spontán és ahogy nevetnek! Amit fagyos közönnyel elegetnek a füllük mellett! Minden tömeg kiszámíthatatlan, de ez a pesti tömeg már szinte kiszámítható, — valami bonyolult mesterségbeli logaritmus alapján már sejteni lehet, hogy pontosan az nem fog tetszeni nekik, azt ütök agyon hallgatással, azt bámulják fagyos közönnyel, amire szerző, színész és rendező a lelküket tették, — s valami, amit csak bennefelejtettek, egy kis röstelkedéssel, egy meghajlás, egy banálisnál is együgyűbb szójáték kiváltja majd a nyiltszíni taptot. Megrendítő ez, ha az embernek köze van hozzá. Hallani megjegyzéseiket szünetben és ruhatárban, figyelni arcukat, azt a naiv kajánságot, amellyel — csupa vészbiró — lesben ülnek helyeiken! Minden tömeg infantil, műveltség és hozzáértés kedvezőbb arányszámu rétegeződése nem dönti el a tömeg kritikáját, — de az a német, az a francia, az az angol tömeg, a maga tömegében bizonytal nem

Négymillió éve él az ember a Földön, amely körülbelül ötmilliárd éves

Irtá: Beke Manó egyetemi tanár

A történeti feljegyzésekből semminemű következtést sem lehetett vonni arra, hogy milyen idős a Föld, mert a történeti időn belül sem az éghajlati viszonyokban, sem a Föld alakjában nem történt észlelhető változás. 2000 évvel ezelőtről valók Herodotos érdekes feljegyzései. Ezek szerint a kisázsiai hegyekben a hó határa ugyanaz, mint ma, az egyiptomiak földművelése egészen olyan, mint manapság, sőt az egyiptomi sirokban talált termékekből azt is láthatjuk, hogy Herodotos előtt még 2000 évvel is ugyanilyenek lehettek Egyiptom éghajlati viszonyai. A történeti korszak tehát, mely nekünk, földi lakóknak olyan jelentőségteljes, a Föld történetében szinte teljesen nyomtalanul eltűnt.

Olyan változásokat kellett keresni, amelyek időbeli lefolyása észlelhető és időszámításra alkalmas nyomokat hagy a Föld arculatán. Ilyennek tekintették a Nilus delta-képződését. Ez a hatalmas folyam, mint valami szabályos járásu gép, úgy rakja le a felső Egyiptomból hordott homokját a torkolat környékén Kairótól, a régi Memphistől egészen Alexandriáig. Megfigyelték,

hogy az áradásnál lerakott anyag egy évszázad alatt néhány centiméter vastag. Minthogy pedig az egész ülledekréteg 13 méter vastagsága, tehát kiszámíthatták, hogy a deltaképződés körülbelül 20.000 esztendő. A föld történetében ez is csak elenyésző csekély idő.

A Föld korára vonatkozó legelső, tudományosnak mondható meghatározási kísérlet a híres angol fizikustól, Kelvin lordtól származik. Ez a tudós abból indult ki, hogy a föld is eredetileg olyan hőmérsékletű volt, mint a nap, mert hiszen a nap és az ő bolygórendszere ősidőkben egyetlen gomolygó, ködszerű, kaotikus masszát alkotott, amelyből a hatalmas forgások, a belső forrongások és összehúzódások folytán váltak el a különböző égitestek. Ebből a feltevésekből kiindulva azt a kérdést vetette fel a nagy fizikus, hogy mennyi idő alatt hűlhet ki egy ilyen golyó annyira, hogy a felületén állati és növényi élet fejlődhessék, vagyis, hogy a 7000 fokok meleg föld körülbelül 30 fokra lehűljön. Kelvin lord számításai szerint ehhez 30 millió esztendő szükséges. A Föld kora tehát ezen okoskodás szerint körülbelül 30

millió esztendő volna. Ehhez azonban igen sok szó fér, Kelvin lord feltétele szerint a föld a világuörbe sugározza ki a melegét, holott valószínűleg az ősidőkben sűrű ködbe, mint valami köpenyegbe volt burkolva, ami a kisugárzást igen jelentékenyen lassította. A tudós fizikus számításait arra alapította, hogy a föld a naprendszer-

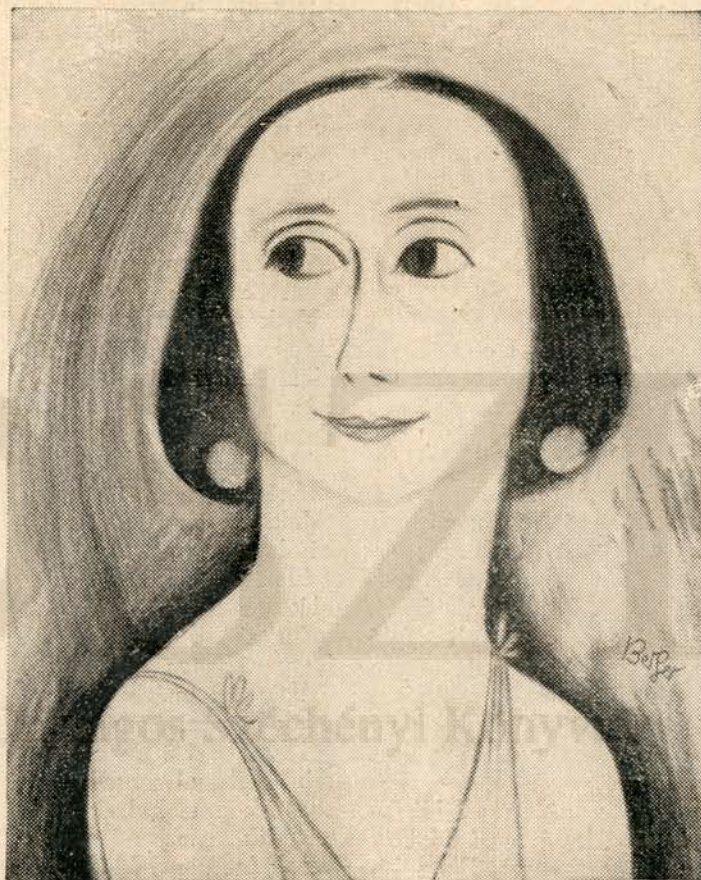
ből magával hozott ősi melegét fogyasztja és utánpótlás nincsen. Akkoriban még nem tudták, hogy a föld mélyében óriási mennyiségű rádióaktív anyag van, ami állandóan termeli a meleget. Ebből már látható, hogy Kelvin lord 30 millió esztendeje túlságosan kevés. A földnek jóval öregebbnek kell lennie.

Megpróbálták a tenger sótartalmából megállapítani a föld korát. A só úgy kerül a tenger vizébe, hogy a folyóvizek lemosják a szárazföldet és az így szállított anyagból a tenger vize feloldja a feloldható sókat. Kiszámították, hogy nagyjában mennyi lehet az óceánok sótartalma és mennyi lehet a folyók szállította sómennyiség egy-egy esztendőben. Ebből megállapították, hogy a föld kora legalább háromszor akkora, mint amekkorára Kelvin lord becsülte.

Ezek a számok azonban mind igen kicsinyek. Földanyánk hiúságának

hizelelnénk, ha ilyen fiatalnak tartanók. Ujabb következtetések és észlelések sokkal idősebbnek tüntetik fel. Egyik érdekes megbeszülés a hold keletkezésével kapcsolatos.

A holdelmélet legalaposabb tudósa, a nagy Darwinnak nem igen kisebb fia, azt állította, hogy a hold valamikor az ősidőkben a földből szakadt ki. Még a helyet is megjelöli, amelyről az akkoriban még igen gyorsan forgó föld tömegéből a hold a sebes forgás folytán kirepült. Akkoriban 3–4 óra alatt fordult meg a Föld a tengelye körül, vagyis a nap hossza nem 24 óráig tartott, mint mostanában, hanem csak három-négy óráig. A forgás oly sebes volt, hogy a még laza földtömegből egy holdnagyságu tömeg olyan sebességgel repült ki a világegyetembe, hogy már nem eshetett vissza, hanem örökös körüljárásra kényszerült. A mai Csendes Óceán helyéről szakad ki a hold és a helyét betöltötték később a vizek. A kiszakadt hold azonban megbosszulta magát.

Világhírű táncosnők, ahogy a karrikaturista látja őket.
ANNA PAVLOVA (Berger Oszkár rajza.)

Vonzásával folyton nyugtalanította a Föld felületét, az apály és dagály szabályosan változó jelenségét idézve elő. Ezzel hátráltatta a Földet az ő gyors forgásában — aminthogy manapság is érezteti a hatását — és mindinkább csökkent a Föld forgási sebessége, mindinkább

Világhírű táncosnők, ahogy a karrikaturista látja őket.

NIDDI IMPEKOVEN

(Berger Oszkár rajza.)

nőtt a nap hosszúsága. A történelmi időkben megfigyelt napfogyatkozások idejéből arra jutottak a csillagászok, hogy az apály és dagály átlagosan a másodperc ezredrészével nagyobbítja évszázadonként a Föld forgásidejét, vagyis ennyivel nő a naphossza. Ha már most visszafelé következtetünk, hogy hány év előtt lehetett a nap hossza három-négy óra, vagyis annyi, amennyi szükséges volt ahhoz, hogy a hold elszakadjon a Földtől, akkor arra jutunk, hogy ez a katasztrófa 10.000 millió év előtt történhetett.

Egészen új uton járt az angol Joly, midőn a földi ásványok korát, tehát közvetve a Föld korát a rádióaktív anyagok átváltozásai nyomán határozta meg. Ez a kitűnő geológus az újabb fizikai kutatások eredményei alapján kieszelte, hogy a természet valóságos, millió esztendőket mutató órákat létesített, amelyek az eddigi módszereknél megbízhatóbban mutatják a Föld korát.

Pízonnyal hallott már a tisztelt olvasó arról, hogy a rádium, ez a csodálatos anyag, folyton löveli ki magából a különféle sugarokat: az alfa-, a béta- és a gamma-sugarakat. Az alfasugarakról kimutatták, hogy azok voltaképpen anyagi részecskék: heliumatomok, a bétasugarak elektromok, a gammasugarak pedig olyanok, mint a röntgensugarak.

A rádium úgy működik, mint egy pontos óraszerkezet, vagy mint egy szabályosan működő golyószóró. Emberi erő sem gyorsítani, sem lassítani nem képes a működését. Az a rádiumatom, amelyből az alfasugár kirepült, már többé nem rádium, mert hiszen tömegében is megfogyatkozott. Az alfasugarától megfosztott rádiumatomból ugynevezett rádiumemanáció lett, egy a sötétben világító gáznemű anyag. Ez ismét kisugároz új alfasugarakat és átalakul egy másik fajta rádiummá. Így megy ez tovább, míg végre előáll az utolsó stádium: az ólom.

Minden rádióaktív anyag végigcsinálja ezt a folyama-

tot. Ez az ő élete, ez az ő halála. Minthogy az átalakulás egészen szabályos menetű, a fizikusok azt is megállapíthatták, hogy mennyi idő alatt alakul át a rádióaktív elem. Kiszámították, hogy bizonyos idő alatt mennyi heliummennyiség távozik alfasugár alakjában a rádióaktív anyagból és mennyi ólom válik belőle, ha már el-távozható sugarát kilövelte.

Egyes anyagoknál rengeteg időbe telik, míg az átalakulás végbemegy. Így például 1800 esztendő kell ahhoz, hogy bizonyos rádiummennyiség fele átalakuljon emanációvá és hogy az urán átalakuljon, ahhoz a számítás szerint nem kevesebb, mint ötmilliárd esztendő szükséges.

Az újabb fizikai kutatás ezen eredményeit használja fel Joly az ásvány korának a meghatározására. Van egy érdekes ásvány, a Ceylon szigetén található thorianit, mely majdnem egészen thoriumvegyületekből áll. Ez a kristályos ásvány mindig tartalmaz egy bizonyos mennyiségű heliumot. Ez a különös tény a mai fizikai kutatás eredményeivel új világot vet a Föld korának régi problémájára. A thoriumból keletkező hélium ugyanis nem tud eltávozni, olyan szilárd a kristályos szerkezet, hogy erősen magába zárja. A hélium az évmilliók alatt összegyülemlik és hosszú fogságából csak a kémikus laboratóriumában szabadul ki. Minthogy pedig tudjuk a laboratóriumi észlelésekből, hogy megadott mennyiségű thoriumból például egy év alatt mennyi hélium keletkezik a sugárzás folytán, tehát ki kell számítani, hogy hány éves a thorianit. A számítás szerint a thorianit mint kristály, legalább 200 millió éves. Hogy hány évet élt még a kristállyá alakulása előtt, azt a tudomány még nem derítheti ki.

Egy norvégiai ásvány, az ugynevezett bröggerit pedig uránérc. Ennek az uránércnek a társaságában mindig találtak ólmot. Azt is csak az új fizikai kutatás derítette ki, hogy ez az ólom az urán fokozatos átalakulásából született. Minthogy pedig ismeretes, hogy bizonyos idő alatt az uránból mennyi ólom válik, tehát ki lehetett számítani a bröggerit korát. A számítás eredménye, hogy a bröggerit körülbelül 1000 millió éves.

Még egy másik módon is következtetnek egyes ásványok korára. Az uránból kirepülő alfasugarak nagy erővel hatolnak bele a környezetbe és egyes ásványokban, mint például a csillámban vagy a turmalinban az alfasugarak érte helyek körül az ásvány gyengén megszi-neződik, színes udvarok keletkeznek. Ezek a színes udvarok igen-igen kicsinyek, mindössze néhány századrész milliméter átmérőjük; de a mai fizika pontos méréseivel mégis meg lehetett állapítani, hogy mennyi idő kellett e színes gyűrűk kialakulásához. E módszer számadatai is nagyjában megegyeznek a hélium- és ólom-módszerek eredményeivel.

A Föld kora jóval több, mint a földi kristályképződésű ásványok kora, tehát jóval több, mint egy milliárd esztendő. A geológusok az említett kutatások alapján 5 milliárd évre teszik a Föld korát. Azoknak az ásványoknak a kora, amelyek a harmadkorban találhatók, tehát abban a korban, amelyben már ember is volt a Földön, a héliummódszer és az ólommódszer alapján számítva, 3—4 millió évre tehető a legújabb kutatások szerint. Így tehát azt kell mondania a tudománynak, hogy az ember körülbelül négymillió esztendeje él a Földön.

Ha Földanyánk 5 milliárd esztendejét egyetlen napra összesűrítve gondoljuk, akkor az emberi lét négymillió esztendeje egyetlen perc volna, a történelmi korszak 6000 esztendeje kevesebb a másodperc tizezredrészénél, az egyes emberi élet 60—80 éve, mely örömben és bánatban olyan változatos, a szemrebbenésnél is kevesebb. És ez a mi mindenünk. Földanyánk legfőbb ajándéka.

DEKOBRA SZAKVÉLEMÉNYE A SZERELEMRŐL

Elegáns appartement a Hungária első emeletén: Maurice Dekobra lakosztálya. A nagy szalon falán köröskörül kandalaberek. Minden láng ég, de a világitást puhára tompítják a vörös selyemlámpaernyők. Hangulatvilágítás, mint egy hervadó szép asszony hudoárjában.

Ó, a nagy „Ó”, Dekobra mester, a modern szórakoztató francia regény atyámestere, az asszonyok híres szakértője, a szerelem szellemes conferancierje, könyved, puha léptekkel jön elénk. Megjelenik, mint a végszóra kilépő hősszerelem a színpadon, aki tudja, hogy láttára megdobbannak a női szívek és a nézőtér sötétjében félig lehunyt szemekkel suttozzák: — jaj, de drága!

Barnamintás, sárga flanell pizsama van rajta. A kabátja egy szék támláján lóg, piros szegfű hervadozik a gomblyukában. A mozgása elasztikus, de a feje nem fiatal. Őszül a haja, két mély árok vésődik a szája körül és a szeme fáradt. A tekintete azt mondja: Unom ezt a cirkuszt, amit életnek neveznek! Milyen strapát jelent ez, divatos regényírónak lenni! Mennyi mindent kell megnéznie az embernek, mert illik, hogy lássa, mennyit kell „mitmacholnia”, mert kell, hogy mindennek tudja az ízét, mennyi fáradságos pózt kell felvennie, mert a tisztelt közönség érdekesnek akarja látni kedves íróját, ha már háromhatvanat kívág a könyvéért, no és ez mind nem elég, akkor még ráadásul meg is kell írni az élményeket és mindig színeset, újat, izgatót, szervirozni! Ouf, quelle corvée!

Leül a székre, ösztönösen dekoratív pózban helyezkedik el. Illusztráció: „a világi otthonában” című képhez.

Kezdjük az interjút. Téma, mi is lehetne más az arbiter amorum-mal, — a szerelem.

Könnyen, folyamatosan beszél, gondosan megstilizált mondatokban. A hangja nagyon kellemes, gyönyörűen ejti ki a francia szavakat. (Tudvalevőleg nem francia születésű.)

Azt mondja:

— Az emberiség történelme folyamán sok minden változott, fejlődött, haladt, csak három dolog maradt meg változatlanul: a tűz, a víz és a szerelem. Ami különbségnek látszik, amit az irodalom feltálla ebben a kérdésben, az csak — sauce. Pikáns, borsos, édeskés, vagy paprikás sauce, ugyanolyan sült körül.

— A modern ember szerelme, ha igazán szeret, semmit sem különbözik a középkori vagy kőkorszakbeli ember szerelmétől. Éppen így nem hiszek faji különbségekben a szerelem terén. A fehérek, a sárgák, a feketék, a magyar paraszt, a francia munkás, az ausztráliai vad bennszülött egészen egyformán érez és viselkedik, ha igazán, mélyen szeret. Mondhatnám, hogy a moszkvai III. Internacionálé mellett van egy IV. Internacionálé: a szerelemé. És ez sokkal őszintébb, igazabb, mint a bolsevik.

— Az emberek megtanultak különbözőképpen játszani a szerelemmel. De ezek csak variációi az ősi témának. Az alaphang nem változott. A manapság annyit

felhánytorgatott cinizmus, a mai fiatal lány „könnyűsége”, csak külső jelenségek, — látszatok. Nincs az a cinikus fráter, vagy léha nő, akinek életében ne következhetne be az a nap, amikor romantikus-sá lesz, — amikor igaz szerelem ébred a lelkében. Kémiai reakcióhoz hasonlíthatnám a szerelmet, amely csak abban az esetben kristályosodik ki tisztán, ha reakciók teljesen megfelelőek, ha nem: zavaros lesz az új vegyület és neve nem szerelem, hanem flirt.

Megkérdelem a Mestert, mi a véleménye a különböző nemzetek asszonyairól.

— A nő olyan, mint a cocktail: ellentétes ízek keveredése kellemes aromája. Az angol-szász fajta jellegzetes sportszerű vífsége és a szláv faj kissé melankólikus romantikája keveredik abban az elragadó típusban, amelynek neve: magyar nő.

— Az ultramodern típus képviselője az amerikai nő, aki tulzába viszi a szabadságot. De ennek az amerikai törvényhozás az oka, amely olyan nagymértékű előnyöket biztosít a nők számára. Az amerikai férfiak felelősek a női emancipáció elfajulásáért.

— Ma már ott tartanak Amerikában, hogy a házasságot és a vállalat egyszerűen businessnek fogják fel. Ismerek egy szép amerikai asszonyt, aki 5 ét alatt négyszer ment férjhez és mindegyik férjétől elvált.

Most 30.000 dollár évi jövedelme van a különböző tartásdíjakból. Volt férjeivel jó barátságot tart fenn és havonta egyszer meghívja őket vacsorára. Én is részt vettem egyszer egy ilyen lakomán és az volt az érzésem, hogy egy konzorcium igazgatói ülésén vagyok. A négy férj a négy direktor, az asszony a konzorcium teljhatalmu elnöke. Most megint kimegyek Amerikába, mert tanulmányozni akarom az amerikai elvált asszony lényét és életét. (Modellt keres egy újabb regényhez.)

— A regényhősnőimet sohasem egy élő alakról mintázom. Minden figurámban négy-öt eleven ember egyénisége van összesűrítve. Itt is, ott is összeszedem a megkapó, jellegzetes vonásokat és ezekből teremtek egy új alakot. Keverek ízeket, mint a mikszer a báriasztalnál...

Megkockáztatom az indiszkréciót s megkérdezem:

— Maurice Dekobra, az író maga, milyen cocktail, milyen ízekből van össze-téve?

— Irónia és szentimentalizmus melange-a, — feleli mosolyogva és én felbátorodva folytatom a merész kérdezősködést:

— Mi volt az életének legszebb élménye?

— Legszebb élményem az — amit ezután fogok megélni...

Rónai Mária.

Éjféλι szerenáδ Toledóban

Orta: *Hungaricus Viator*

Toledo, 1929 őszén.

Egész egyszerű kis dolog, elmesélem úgy, ahogy történt. Régimódi omnibuszon döcögünk az állomástól fölfelé. Itt aztán igazán megrekedt a mult. A város sziklás hegy tetején épült. Hatalmas várfalak, három oldalról a Tajo széles árka, öreg építkezésű köhid, csak épp, hogy fel nem vonták utánunk a kaput és hogy illúzióink tökéletes legyen, amint a hídra fordulunk, valahol messze trombitaszó recseg:

— Jelzik a várurnak érkezésünket.

— Dehogy! Csak semmi képzelődés, kecskepásztor fujja irtalmatlan hamisan berorzásodott kürtjét.

Lassan-lassan kijózanodunk, egy-két autóra rohán el mellettünk, uram, bocsá, motorkerékpár, sőt ronda bicikli s az omnibusz mélyében spanyol, francia, angol, német szó vegyül.

Semmi sem segít, hiába fátyoloznók be a mult emlékeivel a jelent, hasztalan ringatnók magunk a góth király, Athanagild, s a tizenegyedik század utolsó kalifáinak mondákszótte regős idejébe, hiába képzeljük lelki szemcink elé *Kastiliai Alfonz* Burgesből Toledóba való ragyogó bevonulását s a máig ki nem pusztítható arabmór kultúra finomra kopott ezernyi szépségét, az óriás hatalmu kardinálisok: *Jiménez*, *Taveras*, *Medozas* hibor, hermelin borította pompáját, erejük a XV. század-

ban szinte egekig ért, velük még II. Fülöp gőgje sem fért meg egy városban, hisz Toledóból Madridba volt kénytelen áttenni székhelyét.

Lope de Vega verseit is hiába idéznők, hasztalan köveznők ki *Cervantes* csintalan

történeteivel utunk, jelenbe ráznak vissza a döcögős kövek, a breslauer gyáros komerciális fecsegése, az angol miss divatos

francia sálja s egy francia uracs skót min-táju angol nyakkendője.

Pedig be kár, a miljó tökéletes, szinte a levegőben lóg a mult, ha Rockefeller vagy Ford volnék, mindenestől megvásárolnám Toledót, leszerződteném Reinhardtot, az emberek között korabeli ruhákat osztanék szét, s adó helyett azt követelném, hogy minden toledói polgár visszaálmodja magát a multba, s ruhaviselet, modor, viselkedés tekintetében szigorú stilszerűséggel alkalmazkodjék a multhoz.

Ne legyen bántó semmi sem, ne üssön lelkünk érzékeny hurjain fél hamis hangot se senki.

Ohó! S ez még üzletnek sem volna rossz! Lám, Oberammergauinak világhire lett, az 1930-iki passziójátékokra Amerika már lejegyzett mindent, egy minden tekintetben korhű Toledó a világ legszebb muzeuma lenne, minden világrészből csődülne hozzá a nép.

Szállodákat csak a völgybe engedélyeznék, a városban legfeljebb egy-két korhű fonda lehetne s ha vendég szállna benne meg, kölcsönjelmezbe kellene bujniok, modern ruhában embert még uccán se tűrnék meg. Divattá tenném a Fülöpök korát. Amerikai missek részére Worthnál készülnének korhű jelmezek. Autót legfeljebb a Tajo hidjáig engednék, ott aztán ugy döcögének tovább vén kocsikban lordok, grófok, dollárhercegek, mint mi döcögünk e percben...

— Állj! A Zocedover-térre értünk, a város szívében vagyunk.

Sirni szeretnék a boldogságtól, gyönyörűségtől, oly szép, oly tökéletes, — vén Toledó oly igazán régi vagy.

Házaid orma ilyen kopottan szép, patinás vasrács, potrohos erkély, ablakok cif-

rája, szegverte kapuid homálya, — ugy látlak, mint láttak ők, akiknek hamva ma már virág, ciprusfa, mirtus, halványzöld olajág, emléküik száll, vonz, huz, kerget

vissza a multba, mely tökéletes, mint milói Vénus szobra, Pallas Athéne templomának frize dehogy! Hellas-nál is szebb Ibéria földje, Granada Alhambrája, Sevilla Alcazárja, Cordovában az oszlopos mesquita s Toledóban minden utolsó kő.

Nem jó így visszaálmodni magunk a multba, — keserűs izre ébredünk s próza ide, próza oda, a tér pompás kirakatsorában egy péküzlet könnyed sütemény tömegére téved szemünk, szinte érzem a kemence illatát, — szomorú, de ugy van: éhes vagyok.

Este van. Dehogy megyek ma vissza Madridba. Szinte megrendelték részünkre Coockék a holdat, már kibujt az Alcazár fölé, a sötétlő falak még sötétebb árnyéket teritenek, bagoly huhog a csendes éjszakába, teleszórt csillagok: pislogó vaslámpák himbálnak s messziről gitár peng, ének szól, éjfél kongat a szél...

Szűk uccák visszhangos sikátorán magösként huz magafelé a dal. Alabárdos éjjeli ör léptei, mint üres hordó megütött fala konganak.

Suhanó árnyak, mint sötét denevérek lapulnak falhoz. Két karom kitérve az uccák két oldalát fogom. Szembőzti erkélyek potrohos hulja majdnem összeér. Erkély rácsára sötéten vékonylő alak hajol. A holdnak kémények közé tévedt csikja finom, halvány leányarera fut. Rózsalevél lilliom szirmon s két villogó, árnyékos szem. Kontyba tűzve magasan fésű, a fésű tetejéről csipke lóg. Carmen, avagy valóság? Szájában rózsza, — e percben hullt le — elnémul a dal, — suttogó köszönet, — a csipke eltűnik, — gitár peng tovább, — falmélyedésbe huzódom, lélegzetfojtva hallgatom.

Tehát nemesak a magyar hegedű sir, az idegen gitárból is folyhatnak könnyek, — pengeti, pengeti, sirván...

Enyyi az egész. De ezt én magam lop-tam meg egy soha el nem felejthető csendes, holdvilágos toledói éjszakán.

Pro és kontra

AZ OLVASÓ ROVATA

Kedves Ilus!

Ugy látom, még nem volt szerelmes! Vagy csak igazán nem?! Mert azt kérdi, mi hát az igaz szerelem??...

A szerelem, kedves, az érzelem, még pedig a legveszedelmesebb fajtából való érzelem, így meghatározni, elemezni bizony igen nehéz; sőt lehetetlen! — Az igazit lehetetlen! Nagy dolog az, kedves s körülbelül azt jelenti: meghalni Valakiért, ha már — élni nem lehet Érte és Vele!

Ez volna hát az „igazi” szerelem. De tudja, kedves, ilyen szerelmek, tényleg leginkább s hál’ Istennek — csak a moziban láthatók, avagy regényekben olvashatók. Nézzük mi inkább csak azt a szerelmet, amelyik hamisítatlan, eredeti, ami föltétlenül előmozdítja és fejleszti a festészetet, költészetet és a többi művészeteket s így határozott alkotó-fejlesztő tényezője a kulturának. Tartalma: kölcsönös tetszés, egymásiránti vágyakozás, célja az egyéni boldogság elérése, a családi élet megalapítása; eredménye: tartalmas családi élet, s az — egyedekből lesz az egész elv alapján — az egész társadalmi élet megteremtése s végül közvetlenül, avagy közvetve a művészetek, a kultúra kifejlődése.

Ideális a szerelem akkor, ha benne a nőket megillető obligát tisztelet áldozatra kész vágyódássá fokozódik s ha a benne megnyilvánuló vágyakozás teljes kielégü-

lést csak és kizárólag a házasság szentsége útján nyer.

De az ideális szerelemtől majd bővebben. Megérdemli!

Még csak annyit: nem hiszem, hogy Magácska sem csalódott már a szerelmet illetően. Legyen óvatos!

M. K., Ungvár.

Találka. Zsaky (Pozsony) rajza.

VÁLASZ

Nem tudok ellentálni a kisértésnek, hogy e kedvező alkalmat fel ne használjam arra, hogy a Bródy Lili urhölgynek „Missek és ál-missek” kedves, öntudatos, tökéletes női lélektől sugalmazott korhű cikkéért há-lás üdvözetemet ne küldjem. Az ilyen cikk nagy szolgálatot tesz a társadalom azon női tagjainak, akik egyéni értéküket nem kül-sejük hatásossá öltöztetése vagy sminkelése által gondolják értékesebbé tenni, hanem folytonos fejlesztése, művelése által.

De általában mindig igen kedves tónust kölcsönöz a mi Képes Hét-ünkhöz hasonló szépirodalmi lapnak a női írás, szinte ragyogóan derüssé teszi az a sok finoman me-leg női lélek kisugárzása.

Azért a munkáért, amit kulturális szempontból nélkülözhetetlen irodalmi tevékenységünkkel fejtenek ki az ilyen családian kedves, nivós lapnak a szerkesztésével, mint a Képes Hét., nemesak minden olvasójuk támogatására számíthatnak, hanem a legmelegebb hála érzésével gondolunk az eszme megszületéséért a Képes Hét-örkesztőségére, mint uttörőkre. Hiszen különösen nekünk, falusiaknak, hogy mennyire kedves és nélkülözhetetlen a Képes Hét: szellemes cikkeivel, keresztszó-rejtvényeivel; ezt én szavakkal ecsetelni nem is tudnám.

Meskó Jolán tanítónő.

POZSONY RÉGI ÉS ÚJ LELKE

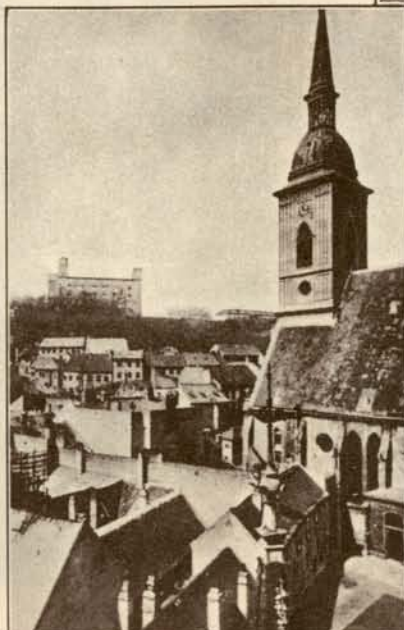
Irta: Dzurányi László

A Duna változatlanul lefelé folyik s fölötte a pozsonyi vár festői kulisszája is a régi, az ódon gettóban még ott kísért a középkor sok szenvedése és romantikája s a sok apró, drága ékszerként ható főuri palota még őrzi a város nagy reneszánszának, Mária Terézia idejének elpusztíthatatlan emlékeit, bár a gyönyörű Fadrusz-szobrot a művészet nemzetek fölött álló géniuszának halálra sebzésével el is pusztították a vandál kezek; a pozsonyi diéta épülete ma is változatlan zord komolysággal néz alá, (talán a márciusi idők tavaszi viharvetőjéről: Kosuth Lajosról emlékezik), néhány sziget, köztük a bidermayer-hangulatu Mayer-cukrászda, ahol valaha főhercegkisasszonyok itták a haboskávét s ropogtatták a pozsonyi patkót, az újabb kor udvari életére emlékeztet s a huszárromantika sarkantyupengését visszahangozza. A „heuriger-ek“ ma is kitűzik ereszkőn a lombos rudat, hogy a pozsonyi lankák levéllel vigasztalják meg a busuló pressburgereket, csak a másfélszázadnál idősebb Pressburger Zeitung öreg gépei némultak el egyidőre és a régi Palugyay-fogadó öltözött modern, Középeurópa legnagyobb hoteljeivel konkurráló köntösbe s ma már nem állanak előtte a csallóközi urak négyesei és csézái. Változatlanul szegik fejüket az égnek a régi őrtornyok is, csak kissé csodálkozóan pillantanak alá a megmásult életre, a szédítő, új történelmi konjunkturára, ami ezt a csendes, nemes várost rövid értized alatt kétszeresére hizlalta.

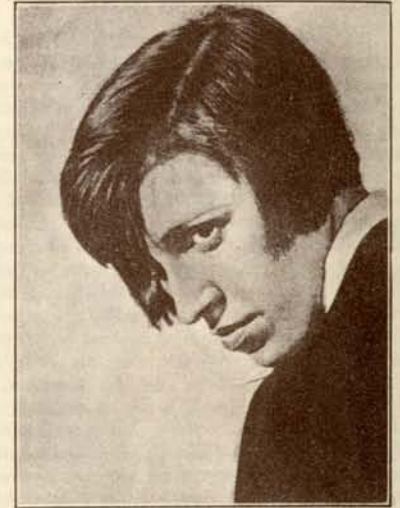
Szédítően növekedett Pozsony és ez a növekedés, ez a nagyraépülés nem járhat egy kis bábeli zavar nélkül. A maliciózusok úgy mondják, hogy „összeszaladt város“, a konjunktura sajátos és külön moráljával, a mélyből feltört új gazdagokkal, akiken talán még érzik a parvenüillat, elsodort egzisztenciákkal, akik rejtelmes kávéházi életet élnek és alighanem csak abból élnek, hogy a pénz szédítő cirkulációjában az ő ölükkbe is odapendül néhány apróbb tallér.

Bizonyos, hogy a mai Pozsony a forradalmi urbanizmus terméke, amelyben elhalványul sok értékes, tartalmat adó tradíció s a nagyranőtt keretekhez megfelelően nem képes kiérlelődni az egységes pozsonyi kulturélet, mert hiszen négy faj és négy nyelv él és fejlődik egymás mellett a maga külön tradícióival és külön igényességével. Azaz, hogy a tradíciók háromnál jobbra közösek, de a negyedik frissen jött, nem is annyira az asszimilálódás, vagy akár az alkalmazkodás, mint inkább a hódítás szándékával.

Ez a sokrétűség az új konjunktura mohó, zsvajos tempójával szinte nyugtalanítóan hat, mert eltakarja a város igazi lelkét, mely a gyors változásban szintén erősen felbillent, mert hiszen a kövekbe merevült régi história mellett ott zug zavarosan az új história rohanó árja. Sok idő kell, míg ez az ár föltisztul és még több idő, hogy megszülessen Pozsony harmonikus, új lelke. Mi, akik valaha Pozsonyban éltünk, mégis szeretjük ezt a várost, mert a dicsőséges múlt mellett a szlovenszkói városi kultúra nagy ígéretét látjuk benne, a hatalmasan felfejlődött új fővárost, amely nekünk is fővárosunk. Kétszeresen kell tehát örködnünk, hogy ez a város ne veszítse el a régi, nagy múlt tradícióit és a maga komoly, magyar értékeivel továbbra is hirdesse a magyarság vitalitását és a kisebbségi sorsban is változatlan építő erejét és diadalmas helytállását a négy nemzet versenyében.

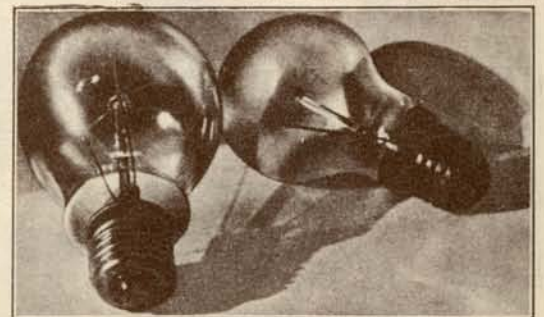
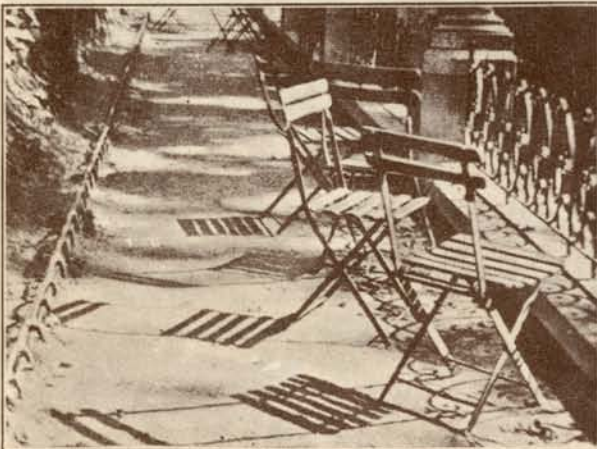
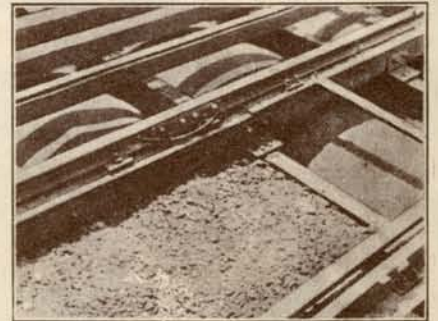
Pozsony madártávlatból — A Duna — Vigadó-palota
— Pozsonyi ghettrészlet — Alul: A régi városháza
— A híres koronázó dómtemplom

Ne tessék megijedni, az első felvétel nem számít divatos fotografiának, hanem egy 25 esztendővel ezelőtt rendezett nemzetközi fényképpályázat első díjjal jutalmazott pályaműve. Kontraszként iktattuk ide, a többi modern és javarészt szintén díjnyertes fénykép közé. Ez az összehasonlítás megmutatja, hogy a fotografálás az utolsó negyedszázad alatt úgy technikai, mint művészi tekintetben fantasztikus előhaladást tett. A fényérzékenység okszerű kihasználása egy új művészetnek vetette meg alapjait. Fénykép nélkül már alig tudjuk elképzelni a modern életet.

Az új fényképezési irány a keresetlenség jelszavát írta zászlajára. A régi és új fotografálás főleg abban különbözik egymástól, hogy míg régen ünnepélyes, kipomádézott ábrázattal állt az ember, állat, természet, tárgyak a fényképezőgép csillogó lencséje elé, ma az új fényképész úgy akarja megörögzíteni az életet és a dolgokat, amilyen és amilyenek a valóságban. Régen túlhaladott álláspont a modern fényképezés világában az: „Tessék barátságos arcot vágni!”

a keresetlenség

Magyar Irodalom

Darkó István, Kassa, kitűnő novelláival és regényeivel vívott ki magának elismerést.

Márai Sándor, a Kassáról külföldre, onnan Pestre távozott nagynevű író, lapunk főmunkatársa.

A Képes Hét mult számában mondták el elismerő véleményüket a szlovenszkói magyar irodalom legkiválóbb tehetségeiről a pesti irodalom nagyjai. Móricz Zsigmond külön is megemlékezett lapunk szerepéről és jelentőségéről.

Sebesi Ernő, Eperjes, verset, novellát, drámát ír. Utóbbiakkal külföldön aratott sikert. Egy darabját Amerikában is szinre hozták.

Darvas János, Prága (Beje), finom ötvözetű verseivel tűnt föl.

Győry Dezső, Prága (Rimaszombat), a kisebbségi magyarság elismert lírikusa, újévtől átveszi a Képes Hét szerkesztését.

Móricz Zsigmond, a magyar (Alsó sor balra): Szenes Erzs, regényírás nagymestere, aki Prága, (Nagymihály), legismertebb nevű költőnők. — (Jobbra): Simándy Pál, Losonc, a kiváló író és eszéista, akit most kértek fel a Nyugat szlovenszkói kritikusanak.

Sziklay Ferenc, Kassa, prózaíró, a magyar ellenzéki pártok kulturreferense, a Kazinczy Társaság főtitkára.

Tamás Mihály, Beregszász, pompás novelláival és regényeivel tette ismertté nevét.

Szlovenszkón

Mécs László, Nagykapos, a legismertebb nevű szlovenszkói költő. Újévkor foglalja el új plébániáját Királyhelmeccen.

Kumlós Aladár, a losonci származású elismert író és eszéista, jelenleg Budapesten él. Szerkesztőségünk aktív tagja.

Móricz, Márai és Kumlós képein kívül itt azokat az írókat mutatjuk be, akiket jelenleg Budapest legjobban ismer és méltányol. 1930-ra ezt üzenjük: Munkára! A tehetség kötelesség!

Vozári Dezső, Prága (Kassa), eredeti költőtehetség, lapunk belmunkatársa.

BOLDOG ÚJÉVET!

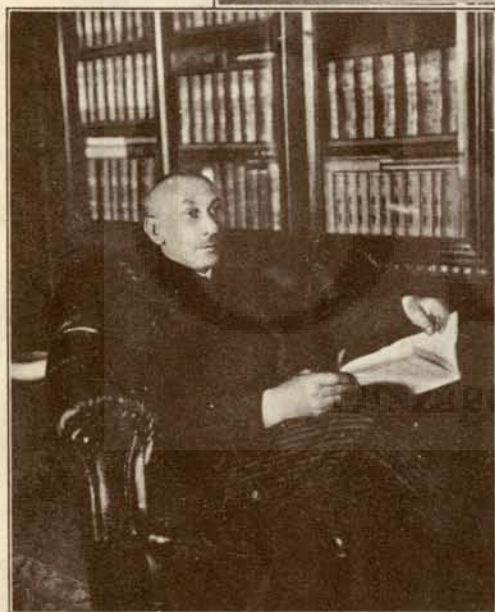
Fáy Béla, a nyugatszlovenszkői magyar szintársulat bonvivánja.

Ossi Osvalda legujabb képe.

Sylveszter! Aki nem tudja, hol és mikor kezdődött 1930!

Drobny János, Szlovenszko országos elnöke.

Lipce most épült felhőkarcolója az Augustus-Platz sarkán: az „Europa-Haus”. A gyönyörű palota térszomszédságában (balra) van a nyomdaépület, ahol a Képes Hét számait nyomják.

Dr. Schmidek Szigfrid, a pozsonyi kábelgyár igazgatója.

Titkos Ilona (középen), híres pesti színésznő Érsekujvárott vendégszerepelt.

A tiszazugi mérgekverőnök a bíróság előtt. Középen Lipka Pálné, akit halálra ítélték.

A pozsonyi ghettoából.

A TETTES

Elbeszélés

Írta: Terescsényi György

A tettes megállott a sarki hirdetőoszlop előtt, amelyről suta rajzok, érthetetlen ábrák és betűk kínálták az iparcikkeket meg a szórakozást. Az egyik plakátról lángvörös betűk lobogtak. Alul egy nőalak rajza, finom bokák, mosolygó szép lárvaarc. Csak a plakátok rikoltó ábrázolatai merevitik meg ily élettelenre az emberi képmást.

Hüvös volt a hajnal. Éppen, hogy éledtek az uccák. Lány, kékes köd fátyola lengett a palotaormokon, letakarta és elsimitotta a szögletes vonalakat, a lehunyt ablakok sorát, az égre kapaszkodó kémények karjait, a járdaszélen gubbaszkodó autókat és a munkára igyekvő járókelőket.

A tettes sokáig nézte a rajzot, amelyen a szétbomló haj elszabadult kigyói a tánc lendületének hevességét mutatták, megbámulta a szétívelő két kart, a keblek gyöngéd halmait, melyek olyannak tűntek a rajzról, mintha selyemgyolccsal drágamüvi alabástromkelyheket takartak volna le.

— Bea... suttogta és összerázkódott. Aztán körülnézett és mintha rémületben tenné, a házfal alá surrant. A közeli tejvóból meglepetve néztek utána a reggeliző soffőrök.

Elhagyott két uccasarkot és egyszerre megint hátratorpant.

Ékszerüzlet előtt állott és a kirakatban a ferdesiku tükör éléje villantotta saját alakját.

— Jaj... hebegte elhaló hangon.

A tükörben gyűrött ruháját, dult arcát, eltátott száját pillantotta meg és megint összeborzadt. Ha forgalom lett volna az uccán, körülállták és megszólították volna. Ösztönszerűleg riadt szét maga körül és míg a rángatózást igyekezett lebírni tagjaiban, zsebkendőt vett elő, hogy letörölje halántékáról a veritéket. A kendő fehér redőin skárlátpiros foltok voltak. Vér...

Elállt a lélegzete. Remegő ujjai a feltátott szederjes száj nyílásába akarták begyűrni az áruló kendőt. Mozdulatlanul állt sokáig és várta, hogy leszakadjon a világosodó menyboltozat, ledőljenek a házfalak, meghasadjon a föld és mindent alátemessen...

— Vér...

Öblös hang szólt ki a zürzavarból:

— Hidegvizet... Föl kell szivni lassan... Az elállítja.

Nem tudott válaszolni, nyöszörgött. Az öblös hang folytatta:

— Na jöjjön. Innen a csapról. Semmi az, orrvérzés. Sok a vére és leadja a fölösleget. Na, hajoljon le...

Mint az álomjáró engedelmeskedett. Az alkalmi doktor munkásforma ember volt. Kicsattanó piros orcáján bajuszszásló, hóna alatt elemózsiás batyu. Munkába induló napszámos lehetett.

— Markával merítsen, — biztatta — most szivja fel lassan, tartsa hátra a fejét. Már el is állott, ugy-e mondtam, ez használ.

— Használ — mondta utána és míg élvezte a víz hideg cseppjeit, ügyetlenül tapogatott a kendővel az orra alatt.

— Na, Isten áldja — billentette meg a kalapot amaz és tovább ment. Villámgyorsan zsebregyűrte a kendőt, besurrant a mellékcuccába.

Szűk sikátor... A tejesboltok és szatócsüzletek kinyitottak már. Elkerülte őket és átvágott egy komor középület irányába, amelynek nagy, lezárt tölgyfakapuja, mint összeharapott óriási száj meredt rá. Mintha hívná és csalogatná és csak a pillanatra vár, a néhány lépésre, míg odaér... Akkor fölpattannak a roppant kapuszárnyak, hogy elnyeljék.

Nem mert közeledni. Tekintete a főbejárat homlokára tévedt és leolvasta a fölírást:

Kerületi börtön.

Oldalt kis, barna faköpnöyeg mélyén valami csillant. Kékposztós egyenruha látszott. Az ór, aki hátradölvé a pihenő patkáján a strázsák boldog hajnali álmát élvezte. Gyárkürt bugott fel a közelben, nyomban rá harangszó felelt a másik irányból. A két különgengésű hang riadtan sikoltozott össze a fejében. Ugyanekkor hullámos selymeket is látott, egy ágy nehéz függőnyeit, amint háromszögű rést hagynak, sejtelmes fekete nyílást, vánkóssok, takarók, csipkék árnyékait.

— Össze kellett volna huzni a függőnyt, rohanta meg a gondolat és szívében újra felóriásodott a félelem.

— Ha visszamennék összehuzni... Most még nem késő... A házmaster kinyitott már, de a lakók még alszanak...

Tovább vánszorgott... A gyár szirénája régen elhallgatott már, csak a megrémült szív kongatta mellében a láthatatlan harangot... Visszanézett az uccába és látta, hogy a faköpnöyegből kilép az ór, karját szétveti, nyujtózódik. De ő nem nyujtózódnak látta ezt a mozdulatot.

— Állj! Gyilkos! Elébe! — mintha ezt ordította volna utána és csodálatos, az uccában hirtelen lárna riadt, kocsirobogás, patkók csattogása...

— Tiz kilót az emeletre! A szívet vágjátok ki!... A vérre vigyázzatok!... Ha nem elég, le kell szurni még egyet... Ketté hasítva!

Kocsik robotgok el mellette és ő összeroskadva reszketett a fal tövében...

— Vér... Leszurni... Ketté hasítva, — kavartak agyában a szavak.

— Ezek már tudják... — dadogta, — de miért robotgok el?...

Csak hogy a mézárosok eltűntek már az uccafordulóban, nyomukban újabb rémségek következtek. Lassan élénkülő városnegyed felé vitte a sikátor. A piactéren lerakodtak már az zöldséges szekerek és a sarki villanyóra pontosan hatot mutatott. Rikkancsok futottak végig az uton és mint a tü szurt füleibe a kiáltás:

— Ujság! Ujság!

Egy kövér kofa háta mögött belesett az egyik ujságba. Betűk, címek, ákombakomok táncoltak előtte. A lármán keresztül hallotta, amint a kofa méltatlankodik:

— Lopnak, esalnak... disznóság... Ilyenekkel vanak teli a lapok...

— Hja, Mári néni, manapság...

— Rablók, gyilkosok...

Elővakodott az üres ládák felé, amelyek nagy halomba voltak fölhányva a mázsaház mögött. Azon a he-

lyen nem járt senki. Lerogyott az egyik oszlop mellé és rendezgetni próbálta megbomló öntudatát.

— Képtelenség... Még nem tudhatják... Ezek a lapok még nem... Majd a déliek...

Most viszkető kíváncsiság fogta el. Látni, olvasni akarta a fölfedezést, a következtetéseket, a nyomozás megindulását. Ugyanekkor egy másik, még erősebb vágy ejtette hatalmába.

— Látnom kell a házat... A rendőrséget, a szobát...

— Oh, igen — simitotta hátra az összecsapzott hajfürtöket — ez így van... A gyilkos visszatér... Hol is olvastam?... Valami orosz regényben, vissza kell térnie...

— Nézd csak, nézd!... Hé, uram!... Vagy alszik? — kiáltottak rá egész közélről. Öreg anyóka volt, nehéz zsákkal birkózott, hogy a hátára lendítse a terhet.

— Segítsen, kérem szépen.

Gépiesen odaugrott, megemelte a zsákot és míg oldalt lenézett, világosan látta, mint lüktet az öregasszony sovány nyakán a kidagadó ütőér...

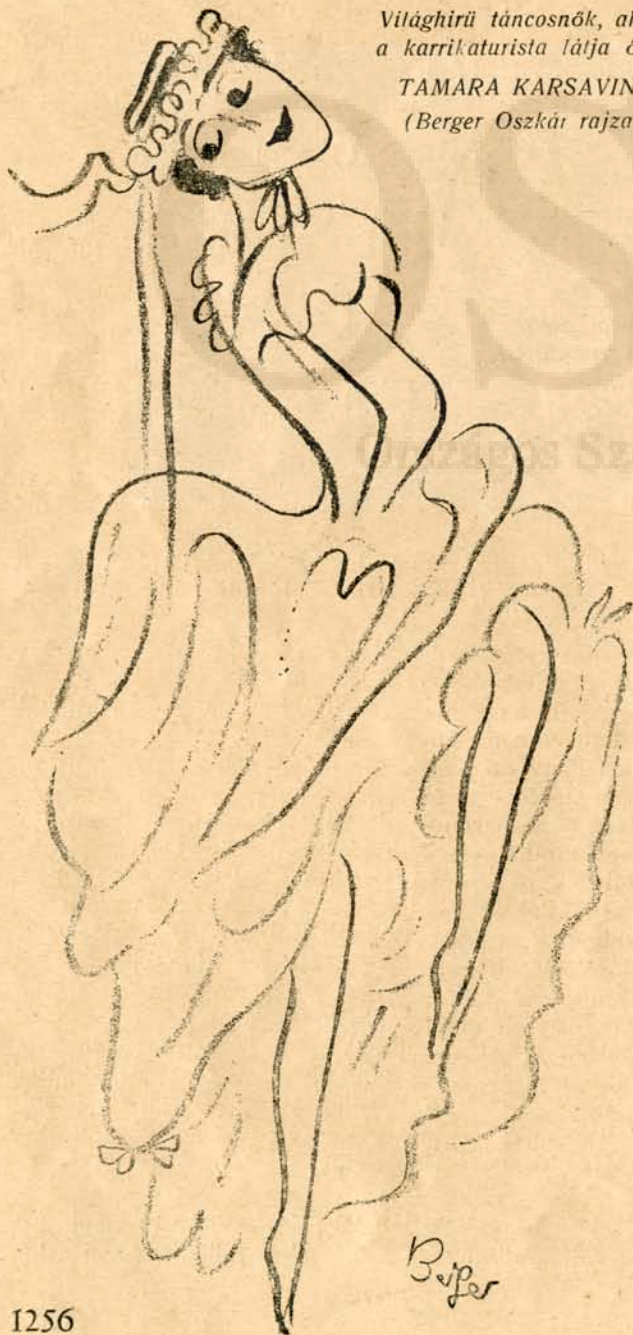
— Milyen érdekes, — figyelte az eret és hirtelen életani tételek, törvények és számok jutottak eszébe.

— Hat liter közepesen... Ugyan mennyi vére lehet ennek? Semmiesetre sincs sok... Hat liter talán.

Az utolsó szavakat hangosan mondta ki, a vénasszony rábámult.

Világhírű táncosnők, ahogy a karrikaturista látja őket

TAMARA KARSAVINA
(Berger Oszkár rajza.)

— Tévedni tetszik; véralmát hoztunk, de nem literrel megy ez, kérem...

— Hat liter véralma...

— Furesának tetszik lenni, mázsával mérik az almát, de tényleg nem adott ki hatot... Most mérjük, jó, ha öt lesz. Ugy bizony, véralma.

— Vér... — motyogta és odább ballagott.

Valami raktárszerű helyiségből kellemes gyümölcs-illat áramlott ki az uccára. Benn emberek nyüzsögtek.

— Itt mérik, itt osztják szét, — eszmélt a tényekre.

Be sem pillantott és elhaladva a parasztkocsik előtt, másik uccába fordult be.

A kirakatokba akasztott hentesárukra az ajtók elé gördített heringeshordók fanyar illatára és a friss sütemény sajátságos lenvirág szagára összefutott szájában a nyál.

— Éhes vagyok, — mondta magában, de mindjárt hozzá is tette:

— Fölösleges most már...

Lassu léptekkel tovább ballagott. A zaj, a kocsirobogás, a napfény — ekkorra a nap is felsütött — lassan szelidebb gondolatokat teregettek eléje. Ezek a gondolatok mintha a járda köveire lettek volna elhullatva és neki szép csendesen át kellett lépdelnie rajtuk. Némelyikre ráhágott, másokat kikerült... Így támadtak a gondolatok... Éhes vagyok... A rendőr úgy áll a sarkon, mint tegnap ilyenkor... mintha mi sem történt volna...

Egy hatalmas gránit szegélykövön ez a gondolat gubbaszkodott:

Meg sem történt semmi!

Megállott és óvatos mozdulással ég felé emelte arcát. Könnyű rózsaszínű fellegek usztak fönn, de nem lehetett tudni, sokan jönnek-e, elmaradnak-e, mert csak az uccarés sávját boltozta be az ég és a szél keresztben fujta át a fellegeket.

— Milyen érdekes, hogy nem térítettem ki utjukból... És a nap is melegít, a verebek...

Kis tér következett. Virágzó hársfák illatoztak a pázsitok szélein, a lombok között verébhád... Ahol állott, a sarki festékesbolt ajtajában, cinóberszínű bádögödön tetején nagy cirnos macska leste a verebeket. A fák alatt padok, a legközelebbin két férfi ült, az egyik ujságpapírból falatozott...

— Leüljek? — révült maga elé, de mire elhatározta a dolgot, már oda is ért és félénken leereszkedett az ülőke szélére.

Hirtelen túlkölés riadt fel, automobil suhant el a járda mellett. A sofförnek fehér, lapos sapkája volt, zászló lengett a vereskeresztrel.

— Mentők... — szólalt meg mellette a falatozó fiatal és a másik, az öreg rábólintott:

— Hullik a nép...

— Mint a légy...

— Azám...

— Némely része idő előtt...

— Sok az öngyilkos...

— Gyilkos is akad...

Összerázkódott. Vállaiba huzta fejét, nem mert szembenézni velük. Óvatosan a pad karfájához dőlt és lehunyta szemeit. Érezte, hogy csontjaiban lassan elzsongul a kimerültség. Később valami kellemes bágyadtság járta át, a zürzavar is oszladozott és földerengett a józan mérlegelés, mint ahogyan kimerítő nagy munka után latolgatni és bírálgatni kezd az elme. A nap langyosodó sugarai melengetni kezdték a testét.

— Mi is történt, lássuk csak? — idézte emlékezetébe az elmúlt órák eseményeit, — délután öt óra volt, mikor fölmentem hozzá... Öt óra feltétlenül volt már, de háromnegyed bizonyosan

Előre igyekvő emlékezetét valami láthatatlan erő nyomban visszakényszerítette. Áthághatatlan fal zárta le az öntudat multbanézó tekintetét, sehogy sem tudott előbbre jutni és ehelyett apró, mind erősebben feltoluló esellegességek akadályozták kikapaszzkodó gondolatait. Minduntalan fölremlt valami hitvány semmiség, egy elkurjantott hang, autótülkölés, füttyszó, amire figyelnie kellett... Az uccalárma a szívéig hatott, mintha minden jelenség egyesegyedül az ő számára született volna meg. Eközben a napsugár behatolt pórusain és csiklandozta arcának borostásodni kezdő bőrét.

— Hagyd most azt a dolgot, most már mindegy... — simogatta a meleg — most már nem fontos az egész... Pihenj... Ugy-e, milyen jó így, kinyújtózkodva a verőfényben és számolni: Egy... kettő... Három... Négy...

— Na, számolj hát tovább... Tizenkettő... Tizenöt... Ez jó... Csak ez jó... Nem szabad gondolkodni... Mélyen és szabadon kell lélegzeni... Így... Kényelmesen elhelyezkedni, hogy a deszka ne törje a hátgerincet... A könyököt sem... Most jó... Csak gondolkodni nem... Huszonkilenc... Harminc...

— Ha a kilencvenkilencez érek, akkor történni fog valami, — feszegette zárait a lebörtönzött gondolat. — Borzasztó... Harminchét... tehát lassabban, egész lassan tovább... Negyvenegy...

— De miért éppen a kilencvenkilencnél? Oh... Semmi esetre sem előbb... Ez föltétlenül bizonyos, de még messze van... Negyvennyolc...

— Megállni! Itt a negyvennyolcnál... Ujjé! Milyen egyszerű ez! Ez a módszer minden problémát megold... Itt lesz a vég és tovább semmi... Jaj...

Hirtelen előrehajolt és egész testében reszketve két tenyerébe ejtve arcát, lebámult cipői közé a földre.

— Nem lehet kibírni... Irtózatos... Negyvenkilenc... Ötven... Ötvenegy... Irgalmas Isten...

A nyögésre figyelmes lett a másik két padonülő. Az öregebbik megérintette a vállát.

— Mi baja? Beteg?

Eszelősen összerázkódott és rámeredt az emberre.

— Ötvenhárom! — ordított rá teljes erővel. — Nem érti? Ember! Ötvenegy! Segítség! Segítség!

Felugrott a padról és nekiszaladt a nyílt uccának. A sarokról visszanezve látta, hogy a két ember földre dermedt lábakkal áll a pad előtt, utána néz és az egyik furcsán nyújtogatja karjait. Szögletesen nyult ki a kar, mint ahogyan a madárijesztők póznája mutat az üres messzeségbe, pedig semmi sem látszik arra, de a kar konokul és kitartóan figyelmeztet...

Befurta magát a sűrűn hullámozó tömegbe, amely itt az olesó rövidáruboltok, sajt és tojásüzletek sorfala között ellepte az uccát. Settenkedve osont, menekült-előre. Darab idő múlva a folyópartra ért. Éppen a kórkorlát-hoz, amelyen áthajolva lelátott a szürkén hömpölygő vízre. A tulpart lankás hegyein kék párok füstölögtek, távolabb a hidak... Ziháló tüdővel sugta maga elé:

— Kilencven.

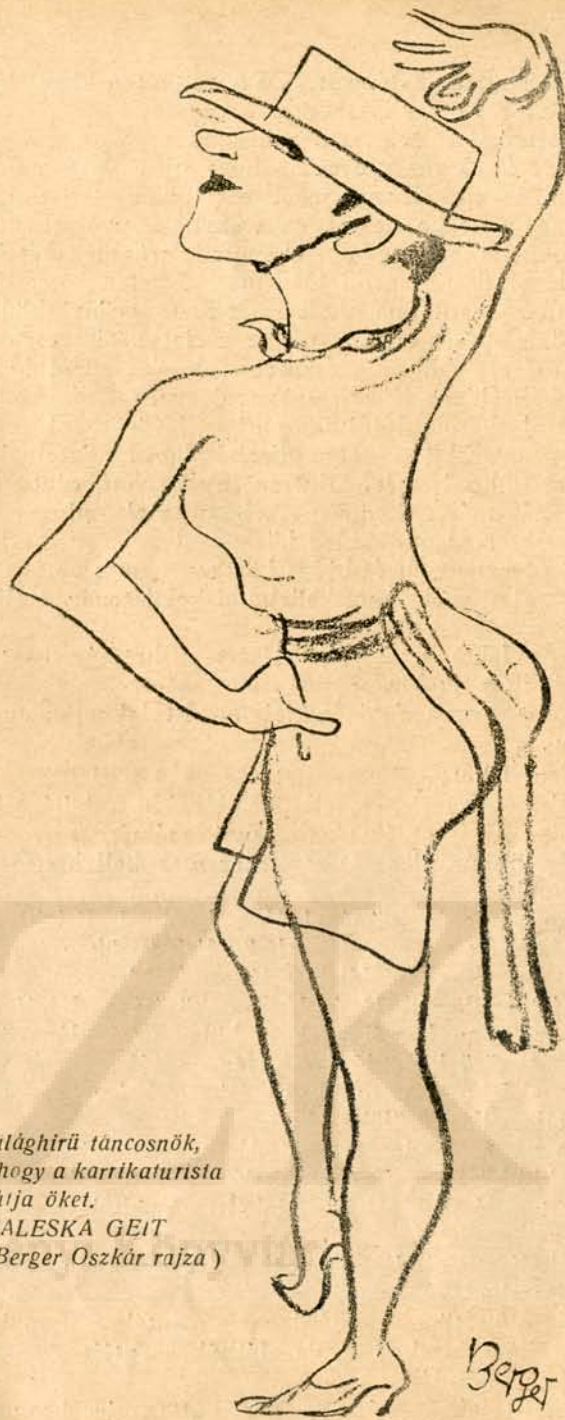
— Most itt... pihenni kell — gondolta — ugyanis mindegy már... Mindegy, ha óra múlva mondom is ki a következőt, ha napok múlva... Évek, évtizedek múlva is mindegy... A kilencvenkilenc közeledik...

— A kilencvenkilenc közeledik! — ordított fel belsejében a kin. — Akármit csinálsz, nem térhetsz ki előle, nem futhatsz el, nem menekülhetsz... Utólér!

— És ha megölném magamat?

Ebben a pillanatban élesen tudta, mit fog cselekedni ezután. Szája fanyarul félrehúzódott és belemosolygott a vízbe. Most határozottan megérezte, mit jelent ez a megfoghatatlan valami. Hogy a cselekedetek nem változtatnak a dolgok folyásán.

Az ember él és mozog, sodródik és vergődik a dolgok

Világhírű táncosnők,
ahogy a karrikaturista
látja őket.

VALESKA GEIT
(Berger Oszkár rajza)

Berger

között. Teremt és gyilkol... De nem tud megváltoztatni semmit... Nem képes arra sem, hogy visszalépje megtett lépéseit, hogy eloszlassa elsőhajtott sóhajtsait. A cselekedeteket nem lehet meg nem történné tenni...

— Mi az, hogy meg nem történné?

— Hiszen nem is történt itt semmi... Nem látni. Nem hallani semmit rendkívülit. A víz folyik, a propeller kedvesen himbálózik a part felé, alul az elevátor kéme nye bodor karikákat fuj az égre, barna munkások iszonyu zsákokkal bibelődnek és a teherhajó mögött leng a csolnak... Egészen kicsinyke barna csolnak... Ember ül benne, pipázik és keresztrudra kötött négy-szegletes hálót eresztget a vízbe. Leereszti, vár egy darabig, aztán kiemeli megint...

— Nincs hal a hálóban... Kilencvenegy.

— De akkor miért halászik? Van-e egyáltalán reménye arra, hogy fog? Rettenetes játék az övé is... Nem bírom nézni, nem lehet nézni a türelmes halászatokat...

— Kilencvenkettő... Rettenetes...

— Régen, gyermekkoromban láttam a halakat, amint a víz fölületén uszáltak... Neki is volt egy hala... Beának... Kis halaeska platinából... Mindig a nya-

kában hordta, aranyláncon .. Én vettem neki... Látam az éjjel...

Kilencvenhárom...

Most emésztő vágy fogta el, hogy újra lássa. Félt, hogy nem jut idő erre a látogatásra. A hideg testet akarta látni és a nyakon a platina aranyhalat, amint a hajszálvékony láncocska végén alácsuszik a keblek két halott halma közé. Nagyon jól ismeri ő azt a keccses kis jószágot, azt a platina halat. Sokszor gyönyörködött benne önfeledten, amikor a nő karjai között tartotta és balkezével átövezve a karcsu derekat, a jobbal a mellén babrált, az ékszerrel játszadozva.

— Látni akarom, látni akarom! — Nyögött fel keservesen és ugyanekkor ravasz számításokon kicsiszolt óvatossággal tudta is már, mint fogja végrehajtani tervét.

— A ház már nyitva van... besurranok, mint a bábámszokók. Nyugodt, hideg közönnyel... Igen, ez lesz a legjobb, a nyugodt és hideg közöny.

— Pókai vagyok, kereskedelmi iskolai tanár. Hallottam...

— Nem lehet, a szobákat lezárta a hatóság, — tart majd vissza a rendőr.

— Kérem, csak a kíváncsiság... Itt lakom a szomszédban...

— Nem lehet...

— Hiszen ismertem... És ha látnám, felvilágosításokkal is szolgálhatnék. A nyomozás számára... nyugodt és hideg közönnyel... De ezt már nem kell hangosan, csak ennyit:

— A nyomozás számára! Erre beenged. Feltétlenül beenged. Miért ne engedne be? Felvesszük a jegyzőkönyvet is: „Tegnap délelőtt láttam a kisasszonyt egy testes fiatalemberrel 11 és 12 óra között a Királynőuton. Izgatottan beszélgettek, a hölgy arca lángvörös volt”. Lángvörös! Ez jó lesz! Nagyon jó!

Vagy akárhogyan, majd diktálja a helyzet... Látnom kell... Megőrülök.

Mig ezeket mondogatta, mindjobban gyorsította lépéseit. Nekiütöközt a járóelőknék, átvágott a forgalmas utkereszteződéseken. Utána kiabáltak, szidták, nem törődött vele.

— Mindjárt, mindjárt — hebegett — és befordult az ismerős sarkon.

A ház előtt tömeg, a járdaparton autók, a kapuban rendőr. Előre furakodott, de elállták az útját.

— Nem szabad!

— Én itt lakom, kérem, — kiáltotta, mire beengedték.

Nyugodtan ért fel a harmadik emeletig. A nagy sárga ajtó előtt megint rendőr fogadta.

— Tilos... Hatósági vizsgálat...

— Igen, igen, — vetette oda hanyagul — én is a hatóságtól vagyok. Bélteki fogalmazó...

A rendőr vállat vont és ajtót nyitott:

— Akkor tessék...

Az előszoba homályos és üres volt. Három ajtó nyitott belőle. Nyugodtan lenvonta a szalonbejáró kilincset. Üres volt ez is, de a hálószobából hangok szűrődtek ki... Megindult a hálószoba felé... Léptei zaját elnyelték a puha szőnyegek... Az ajtó félig nyitva, besurrant a nyíláson.

Öten voltak a szobában, három egyenruhás, egy kópász szemüveges, alighanem az orvos és egy fiatal, borzashaju, aki állva firkált papírlapokra ceruzával.

— Meggyilkolta... — hallatszott az utolsó szó és ebben a pillanatban az egyik egyenruhás hirtelen észrevette...

— Ön?

Jéghideg nyugalom áradt szét tagjain és észrevette, hogy a rendőrtisztnek két lilás anyajegye van az arcán.

Az egyik a balszem felett, a másik az áll közepén. Felkacagott...

— Nem én...

— Szabadna tehát kérdezniem?...

— Ja, igen... — nyult a zsebébe a ceruzáért és a levelet is kihuzta. Ugyanazt a névtelen levelet, amelyre tegnap este idejött és folyékonyan, hivatásszerűen a lomalommal mondotta:

— A Déli Hírlap tudósítója... Értésültünk a szomorú esetről... Szegény, szegény művésznő...

Nem törődtek tovább vele... Ő kényelmesen elhelyezkedett egy bőrfotólyban, firkálgatott a levélborítékra, még bele-bele is szólt a társalgásba...

— Komplikált az eset, — vakarta meg állán az anyajegyét a tiszt, — az értékei megvannak... Szerlemlétfélés lehet... ki kell hallgatnom a szobalányt...

— Az, az... Szerlemlétfélés, — mondta ő nyugodtan. — Képzeld csak el, uraim. Ilyen gyönyörű szépség... Én jól ismertem... Szeretői voltak... Ott kell kereskedni.

— Valami tanárt vagy mérnököt emlegetett a ház-mesternő... Pacolai, nézz utána, hogy még ma kihallgathassuk... Több dolog itt nincs, mehetünk.

— Ne még! — pattant fel a kerevetről.

— Nos?

— Látni szeretném...

— Minek?

— A lap számára... Tetszik tudni, környezet-rajz is szükséges...

— Tessék, — vont vállat a tiszt, mire ő odalépve az alkófhhoz, szétrántotta a függönyöket.

— Gyorsan, gyorsan, — sürgették és a rendőrtiszt utasításokat adott ki a szoba lepecsételéséről, a holttest elszállításáról és a tanúk beidézéséről.

Két karjával a függönyszárnyakba kapaszkodva hajolt az ágy fölé. Szívét mámoros vad öröm járta át és görcsösen erőlködött, hogy visszatartsa az eszeveszett, örületbe hajló ordítást:

— Barmok! Én öltem meg! Mert megcsalt, mert halálosan szerettem...

— Gyerünk, szerkesztő ur, — hallatszott az ajtóból, de még maradt annyi ideje, hogy odalépve a kerevethez, letépje a vékony láncot azzal a halaeska-ékszerrel.

— Megyek már...

Baj nélkül ért ki az uccára. A kapuban kezét szorított vele a három rendőrtiszt:

— Szabó... Horváth... Pacolai...

Összehunyorgott velük, mert megértette, hogy a tiszt az újságban való pontos közlés végett mondták meg neveiket...

— Merre, kollega? — kérdezte a borzashaju.

— Emerre... — legyintett és megindult az ellenkező irányba.

Ekkor delet harangoztak. Gyomra görcsökben riadt fel a harangszóra, de ugyanekkor ismét megrohanta a hajnali rémület. Az előbbi veszélyes helyzetben azért kerülte el, hogy most magára hagyva, annál szörnyűségesebben megkinozhassa.

— Eredj, most már mehatsz, szabad vagy... Halod?...

— Mi az? — hebegett eszelősen — ennyi az egész? Vége a rendőri nyomozásnak, egyáltalán vége van mindennek, nem üldöznek?

Órákhosszáig csatagolt az embersűrűben, végre megint kiért a folyópartra. Fölfutott a hidra és az iv közepén kiegyenesedve felkiáltott:

— Kilencvenkilenc!

A következő pillanatban nagy ivben lendült át a karfán, alázuhant és elmerült az örvénylő habokban.

Száz!

Kölgyeim és kettaim,

egy ember ül szerény kis szobában,
mikor ezt írom — egy ember, ül és
tünődik, az ablakhoz lép, kitekint.

És ezt gondolja magában, miköz-
ben szája keserűen legörbül:

„Uj világ!

Fejlődés!

Civilizáció!

Csupa ostoba agyrém, amivel
megszédítettek bennünket.

Technikai vívmányok!

Ki az ördög kérte őket? Ha meg-
gondolom — ugyan ki lett boldogabb
tőlük?

Az élet célja nem a gyorsaság.

Az élet célja a boldogság.

De mennyivel, mivel járultak
hozzá az emberi boldogsághoz ezek
az ördöngös csodák?

A boldog görögöknek nem volt se
gőzgépük, se röntgen masinájuk, se
repülő léghajójuk, mégis elérték és
nyíltan hirdették, hogy birtokában
vannak az élet legtokéletesebb egyet-
len kincsének — annak a tiszta
örömmek, amit béke és megelégedés
jelent: ennek az egyszerű érzésnek,
amit a mi boldogtalan századunk
hiába hajszol: se repülőgépen, se ra-
kétahajón, se űrhajón, ami a csilla-
gokba visz, nem éri utól — nem éri
utól, pedig ott bujkál a közelében,
kinyújtott kezével elérhetné, mint
gyermek a pillangót, ha tudna gyer-
mek lenni újra, tiszta, egyszerű,
igénytelen!

Repülőgép!

Csak arra jó, hogy legyen miről
lepotyogni — legyen kinek a fejére
potyogni!

Rádió!

Nevelés! Kinek kellett ez a rá-
dió?

Most talán jobb — hogy minden-
ki, egyszerre, hangosan, haladék nél-
kül tudja meg ezen a keserű levé-
ben keringő glóbuson, hogy mekko-
ra a nyomor és boldogtalanság, amit
kapzsi hatalomvágy idézett elő?

Ördög fiújája mindez — ördög-
motolla, nem lesz ebből semmi jó.

Vigye el az ördög Marconit!

Vissza, vissza a természethez —
pokolba ezekkel az átkozott „tech-
nikai vívmányok”-kal, amik csak ar-
ra valók, hogy bajt csináljanak —
amik igenis, kimondom, nemcsak
hogyan fel nem szabadították az em-
bert, de inkább nyomorult rabot csi-
náltak belőle!

Igy beszél ez az ember.

És ez az ember nem egy bigott
pesszimista, ellensége tudománynak
és fejlődésnek.

És ez az ember nem Mahatma
Ghandi, a szelid apostol, aki az egy-
szerűséget hirdeti.

Ez az ember egyszerűen Fischer
Lajos, akit a rádió segítségével ku-
tattak ki és fűleltek le a Rio de Ja-
neiróba pályázó luxushajó fedélze-
tén. Karinthy Frigyes.

mégis, ahogy a színpadra lép — Kabos Gyula kitűnően érti és érzékelteti meg az öreget — valami „unheimlich”-et érzünk körülötte. S a darab izgalmas fordulatai során az öreg Kardos tisztessége áttetsző fátyollá válik lassan és feldereng előtünk, micsoda örvények rejlenek e hajhatatlan becsületesség mögött. Zsolt megmutatja, hogy Kardos tisztessége nem egyéb egy neurotikus ember önző tetszéltségénél egy pózban, amellyel természete fölé gögsködheti magát, fegyver, amelyet öntudatlanul, de annál biztosabban forgat a maga győzelmei érdekében. Vannak pillanatok a darabban, amelyek talán félreértést okozhatnak s azt a látszatot kelthetik, mintha Zsolt az igazi tisztességet akarná támadni. Erről természetesen szó sincs. Az „Erzsébetváros” mélyebb morális értéke éppen abban van, hogy felelősséget bennünket s megsejteti velünk, hogy a szeretet, a maga hajlékonyságával, jobban tud felelni az élet kérdéseire, mint némely „tisztesség”, amely mögött voltaképpen az örültség és a gonoszság lapang. Zsolt, diszkrét művészettel, csak finoman sejteti az öreg droguista lelki életének titokzatos mélyeit: szerencsésére Kabos Gyula kitűnő alakítása segítségével van az ellenmondások megéreztetésében, amelyek sötétben villognak a droguisták alelnökének jelleme körül.

*

Sokan felvetették a kérdést: Miért nem volt nagyobb sikere a darabnak? Mi az oka, hogy Zsolt népszerű neve sem vonzotta színházba a közönséget? A jelenségnek alighanem a pesti középosztály lélektanában van a magyarázata. A pesti polgár, aki a maga rövidlátó urhatnamságában még önmagával is szeretné elhitetni, hogy az autó-kereskedések és a Riviera direkt belőle élnek, személyes sértésnek érezhette azt a nyomor- és bünszagu képet, amelyben Zsolt az „Erzsébetváros” életét ábrázolja.

*

„Perrott-Csaba Vilmos művészete” címen izléses kiállítású album jelent meg a napokban, (Dante-kiadás), Perrott-Csabát, kiállításairól, több szlovenszkoói város személyesen is ismeri, jelentőségével pedig mindenki tisztában van, aki a modern magyar festőművészettel valaha is foglalkozott, hiszen ugyszólván ő az őse minálunk azoknak a képzőművészeti irányoknak, amelyeket a „keresés” szóval lehet legrövidebben jellemezni. Az album előtt, amely a művész 32 alkotásának egészoldalas reprodukcióját tartalmazza, Bornemissza Géza festőművész előszavát, Kasák Lajos cikkét és Csaba önéletrajzát találjuk.

*

Megint megszűnik egy magyar folyóirat: a „Literatura”. Karácsonyi száma az utolsó, januárban már nem jelenik meg. A Lantos-cég e kiadványa Szlovenszkóra is bejárt s bizonyára ott is lesznek olvasók, akik e szerény igényű, de az irodalom népszerűsítése körül nem érdemtelen lap halálát sajnálni fogják.

KOMLÓS ALADÁR.

IRODALMI NAPLÓ

Tutti-frutti

Zsolt Béla darabja, az „Erzsébetváros” — a Fővárosi Operettszínház mutatta be, sajnós, kisebb sikerrel, mint amilyet megérdemelt volna — az élettelen dialógusnak, környezet- s emberábrázolásnak olyan példája, amelyet nem mindennap látunk színpadjainkon. Ha a 90-es években, a naturalizmus virágkorában mutatják be, talán világsiker arat. Legszebb benne a főhős mélyrevilágító, érdekes rajza. Egy derék öreg droguista ez, a korrektség és minden polgári erény megtestesítője, akit a droguisták egyesülete, sziklaszilárd és folttalan becsületességének elismerésül, már két évtizeddel ezelőtt alelnökévé vá-

lasztott. Horatius „vir iustus et propositi tenax”-a elbujhat mellette. S istentudja,

Levél az asszonytól

IRTA: SZEDERKÉNYI ANNA

Láttam az arcából, kedves barátom, hogy nem hitte el, amikor az én nagy temetkezésemről beszéltem. Általában észrevettem, hogy a férfiak állandóan hajlamosak az ilyesmire: nem hinni az asszonyi beszédnek. Sem a nemnek, sem az igennek, ha az asszony szája szeléről szakad le. Vagy pedig hisznek benne, de ez a hit akkor nem az asszonyból nőtt ki, hanem a saját kevély férjiaságukból. „Átvetitem az asszonyba nagy akaratomat, a magam tüzet, erejét és visszaveszem tőle édességgel megtelítve” — így gondolják. — Mert édes tud lenni az asszony, ez a legfőbb jója... Ez kell az asszonyból... a többi mind azután következik.

Eleinte természetesen másképp gondolja ezt a nőféle.

„Urember”... asszonyember... egyforma ember... a lélekkel telített edény és több efféle ábránd... Az ut elején álomlátásuk az egymásba átömlő lélekről, versbe tüzdelt káprázatok... szívárványhid, hold ezüstje, virágméz, égi harmat... Eleinte... A végén azután eljön a nap, amikor csak a sár marad az egészből. Pocsolya... Akkor el kell menni. Belefektetni az élő húst a tüzes koporsóba...

...Eljöttem magától, kedves barátom. Nem elérhetetlen a távolság, hanem azért elég messze. Százesztendő tölgy az udvar végében, mindjárt a fonott sövény mellett. A sövényen túl keskeny erdei út. Az ut közepén megáporodott a nyári eső vize. Zöldes pille uszik a víz tetején és bévül, a fenekén három béka lakik. Estefelé ki szoktak ülni a zöldes lé szelére és onnan zengik a dicső éneket.

Én tudom, hogy én is ott ültem valamikor a pocsolya szélén. Hittem, hogy a zöldes lé rózsaszín levelével illatosított kristálytiszta víz. Hittem, hogy csak egy békalépet kell lépnem és nyakig ülök az alkonnyati naptól vízre festett égő bitorban, aranykúdban... Ha most visszanezdek arra a békafiókra, amint ott lapított ugrásra nyújtóztatva kicsi festét!... Azt gondolta, hogy elég egyetlen mozdulás és mindjárt ott lesz a nyárfa tetején. Azontul majd neki rezegnek az összes levelek...

Milyen nevelés! Nagy vadászatot tartok a színes szavakra. El sem kezdtem és máris összehordtam nap aranyát, hold ezüstjét. Égő bíbor, rózsalevél, elefántcsonttorony. Észak és dél, keresztül szárguldoztam a fél világot — pedig koporsóban vagyok itt, ugy-e? Hiszen azért jöttem: szépen meghalni. De üzeni akarok előbb, tisztázni egyet-mást, magyarázni, elrendezni, kibogozni és összeszöni. Amíg ott voltam a polipkarok közé fonódva, rátapudva az élet mellére minden porcikámmal, azt hittem, hogy egy mozdulattal leválhatok róla. Egyformán szorítottak a polipkarok minden irányból, ezért nem éreztem, milyen fájdalomserősen tapasztanak oda. Most már érzem, amikor egyenként szakadoznak le a parányi részecskék.

Meghalni sem lehet, csak úgy, egyszerűen. A haldoklót visszarántja ez és az. Szép halott akarok lenni. Fájni akarok, amikor már nem vagyok. Megértetni, hogy az igen mindig „igen” volt és a nem is „nem”... A békaporonty komolyan gondolta a nyírfa tetejét...

Mind ezt csak messziről lehet. Nem is a messzeség, hanem inkább kívül állni a körön.

Én addig is láttam, de most még inkább. Én mindig tudtam, hogy lesz majd üzenivalóm. Meg fogom mondani az összes igaz szavakat. Az is lehet, hogy csak az én asszonyi eszemnek vélt igaza ez... Vélt igazság, vagy pedig valóságos igazság... Mindez csak szó, kód, pára. Az összes rekeszbe szorított, páncélba rakott állítólagos igazságok...

Hagyjuk... messze mentem. Ujból a pocsolya szélén ül a békaporonty és azt hiszi, hogy az egész világ az ő kuruttyolását várja...

Asszonyügyek... Van ilyen, csakugyan. Külön asszonyügyek. A másik, a férji sejt belőle valamit, rátapint néha vaktában, de föl nem foghatja, át nem láthatja, együtt nem érezheti soha. „Meg nem értett asszony...” Milyen utszéli mondás és mégis való. Férji és asszony. Mintha élet és halál lenne egymás mellé akasztva. Nem úgy értem: élet mind a kettő, de olyan áthidalhatatlan messze vannak egymástól. Honnan tudhatja az élő, hogy mi van a másik oldalon? Mit tud a férji arról, amit nem mond ki az asszony? Pedig mennyit kell neki elhallgatnia. Sokkal egyszerűbben is meg tudom magyarázni, hogyan gondolom ezt. Az udvarunkban az eperfához ki van kötve egy pár csirke. A Mariska nevezetű kapásné kakasa és jércéje.

Huzzák a zsineget, bogarásznak közben, összekaszkodnak hol dühösen, hol szerelmesen, de mit tud azért az a kakas arról a jércéről? A zsinegről, fáról, szemről, kapásnéról, amit rángatózik a ja körül

reggeltől estig?... Oda vannak kötve egymás mellé. Egy kakas... egy jérce... Magot kell szedni, kapargálni és szeretniük egymást, mert a kapásnének tojásra van szüksége...

Kedves barátom, látom most a maga férjias, szép barna fejét. Megesővált, azt gondolja, hogy az tulerős. Gondolja meg, én a körön kívül helyeztem magamat, éppen azért, hogy megmondhassak némely dolgokat. Tartozom ezzel — magamnak is.

Oh, a maga szép feje! Tudja, hogy szerettem! A szemét, mert mosolyogni tudott és tiszta tudott maradni. A homlokát, mert okos volt és becületes. Az arca formáját, mert kicsit szivalaku volt és szerettem halálosan szerettem a száját. Jó volt csokolni, jó volt...

De ezt nem merem bevallani soha. Arra tanítottak, mikor leány voltam és később is. Tisztességes asszony és a szerelem édes titkai, fortélyai. Oh, ez a kettő... ugy-e, erről nem is szabad beszélni? És a többi, amiről hallgatni kell...

Mikor fiatal leány voltam? Fialat asszony koromban — látja — voltak olyan gondolataim, mint most, az ut végén. A szerelemmel való első találkozásom után éreztem, hogy némely dolgokról beszélni kellene. Egész bizonyos, hogy magyarázatra vártam. Azután sokáig úgy tettem, mintha nem látnám és nem tudnám mindazt, ami valamikor fenekéig kavarta föl tam tudni. Elmúlt az ifjuság lázas szenvedélye. Már nem hittem többé, hogy én küldtettem ezt megváltozni az asszonyok külön igazságát...

Idealok — és a mindennapi szerelem...

A fiatal asszonyból asszonyság lesz és éi, ahogyan a többi. Este sóhajt és belefekszik, havonta kétszer-háromszor tisztába öltöztetett ágyába.

...Különös, hogy most mégis csak el kellett bacsuznunk, kedves barátom. Egészen másképp képeltük. És nekem ma mégis menekülnöm kellett...

Elárulom most, miből támadott föl, hogyan kezdődött, növekedett ilyen nagyra. Észteje is elmúlt már, azonban lehet több is vagy kevesebb. Egy szó volt az egész, egyetlen kicsi szó. Maga odadozta, láttam, tudom, ugy, ahogyan a fiatal csikónak a cukorarabkát, hogy magához juhászítsa. Ennyi volt magának — nekem az első lelkem fenekéig hasító ráeszmélés...

Ott ültünk a város fölött, a kerti vendéglőben. Tavasz est, május hava. Május... május... Hársfák, orgonák, gyöngyvirágok. Maga hátrahajolt a széken, oldalról nézte azt a fekete lányt, a szomszédját és azt sugta neki:

„Aranybogár”... Aranybogár... Mi ez? Becéző szó... Talán nem is úgy gondolta... Talán...

De nekem is ezt mondotta az első csók után...

Abban a pillanatban vonaglott át először a szívemen, hogy már nem messze az idő, amikor el fogok tűnni az életéből... Akkor nyílt ketté a föld a szívünk között... Ma már ott nyugszik szírelmünk a mélységben: fejfájára írva „Aranybogár”...

Elovlástam, amit irtam. Nincs benne semmi rendszer, de mért is volna? Csak a tudósok elméleteiben van rendszer, ezeknek azonban többnyire semmi közük az élethez. Máskülönb: nem vette észre, kedves barátom, hogy mi is nagyon sokáig hajszoltunk olyan dolgokat, amiknek semmi közük sem volt életünkhöz, közben pedig kifolyt az élet értelme ujjaink között és ott maradt a — rendszer...

Baráti köszönetemmel gondolok elmúlt szépségekre...

Az asszonya.

KI TUD TÖBBET?

Egy tucat kérdés

1. Ki volt Attila első és utolsó felesége?
2. Hogy hívták Nagy Sándor paripáját?
3. Mik a természetek?
4. Ki volt az a magyar főpap, akiből majdnem pápa lett?
5. Ki volt a trafalgári hős?
6. Hol van a föld legészakibb posta-állomása?
7. Milyen rendet alapítottak meg e szavakkal: „honni soit qui mal y pense“?
8. Mi a feladata az epének az állati szervezetben?
9. Mikor volt Mária Terézia Losoncon?
10. Mi a különbség atom és molekula között?
11. Mi a jogfolytonosság?
12. Mi a plátói szerelem?

*

Egy kérdés hibás. Ki találja el, melyik? Azon olvasóink közt, kik négy egymásutáni kérdéscsoportból csoportonként legalább nyolc kérdésre helyesen válaszolnak, három értékes könyvet sorsolunk ki.

Betegvizsgáló és gyógyintézet egész éven át nyitva
A modern technika minden vívmányával
felszerelt

Inhalatórium

Kérjen magyar prospektust
a fűrdőigazgatóságtól

Poděbrady

gyógyítja a legjobban

Divatlevél a férfiaknak

Hercegnők a bálon

Hát kellett ez önöknek, uraim?

Ugy jött, mint a háború. Vagy, mint a spanyol. Az ember nyugodtan elutazott nyaralni abban a térdigérő kis dirndlijében és ha este új ruhában óhajtott megjelenni, magára tűzött háromnegyedméter megvarratlan tarka műselymet, vagy elővett egy régi fekete kombinét és három különböző színű rózsát varrt fel a vállpántjára — készen volt a legújabb kreáció.

Aztán ősz lett, — szép, szelíd, derült ősz, mint a költő dalolja — és mindenki visszatért a városba. A kirakatokban megjelentek az első téli ruhák, a télutániak, az estélyiek, a teagoun-ok. A nők bementek a városba, megálltak a kirakatok előtt, nem hitték a szemüknek, elmentek a másik üzlet elé, a harmadik elé és immár visszavonhatatlanul meggyőződtek róla, hogy baj van.

Baj van a bubikával. Az édes kis bubival, aki egyaránt lehetett tizenhét- vagy negyvenesztendő. A bájos, vézna, szemtelen, hajatlan, szoknyátlan kis átmeneti

lénnyel, akit annyit szídtak önök, uraim, amíg itt futkosott önök között, gépelt az irodájukban, vagy az órát nézte otthon a vacsoraasztal mellől, mikor el tetszettek késni a kártyaparti miatt.

Bubika megszűnt. Nincs. Előtte a tatár, szegény. Helyette megjelent 1930 hősnője: a dáma, vagy ha jobban tetszik, a hercegnő...

Már azokon az édes kis szépségversenyeken is lehetett sejteni valamit. Igen, igen, hangsúlyozták a dámatípus diadalát a fűs görltípus fölött. Honnan vették azt a sok eszüket, amellyel a fűrdőtrikós anygalkákon látnoki szemmel vették észre az uszály elkövetkezendő árnyékát?

Bizony, kérem, az uszály. Jön. Már itt is van. Látott már valaki hercegnőt uszály nélkül? Mostantól elkezdve pedig valamennyien hercegnők leszünk.

Kellett ez önöknek, urak?

Kellett vicceket faragni? Majd sirnak még azon a közkedvelt viccen, amely szerint a férj keresi új nyakkendőjét és kide-

rül, hogy soha sem fogja megtalálni, mert felesége önagsága bálruhát szabott belőle s alig maradt meg egy-két darabka fölösleg...

Annyi nyakkendő nincsen talán az egész országban sem, amennyiből ma egy női ruha kitelnék.

Hosszu. Uszályos. Derékban karcsu. Lent szétterül. Az egész méltóságos — mit mondok? — majesztétikus. Enyhén emlékeztet a krinolinra, de emlékeztet valamelyest a tunikára is. Az azonban bizonyos, hogy nőies, absolute nőies: ösanyáink, egészen a középkori solymászöltönyig, visszamenőleg, nem lehettek fenségesebbek, beburkoltabbak, dámásabbak.

Igen, kérem, már hallom is az ellenvetést: ezeknek a tiszteltreméltó példaképeknek egész életükben egy, vagy legföljebb két efféle diszruhájuk volt...

Nos, ez először is nincs bizonyítva. Lehet, hogy csak a férjük hitte a ruhát mindig ugyanannak. Mert az a férfi, aki meg tud különböztetni egy ruhát a másiktól, anélkül, hogy figyelmeztették rá, vagy pénzt kérnének rá tőle: nem érdemli meg a férjnevét. A krónikákat férfiak írták, ennél fogva valószínűleg csak ők gondol-

ták, hogy mindig ugyanazt a ruhát látják az ükmamán. Ha pedig csakugyan kevesebb ruha kellett nekik, mint jömagunknak: az az anyagon mult. Jókaí írja, hogy az előtte volt generációnak egy-egy tiszteltreméltó uriaszonya olyan selyemshogót viselt, amely, ha este letették, megállt a keménységtől a maga lábán, legalább is — így szól — nincs rá adatunk, hogy elszakadt volna...

A mai ruhá azonban — a krepdösin, a lamé, a velursiffon, a tüll: az elszakad. Meg tetszenek majd látni, uraim, milyen gyorsan elszakad. Kétszer lehet fölvenni, háromszor. Negyedszerre már pongyola lesz belőle, ötödször pedig divánpárna.

Most jut eszembe: nyakkendőt is lehet belőle csináltatni! Tízet is annyiból, ami egy ruhából bál után leszakadt... Ha csak nem szerződtenek uszályhordozót. De ennél, azt hiszem, még az új ruha is kisebb baj.

Nem tudom, kibírják-e még, ha megmondom, hogy ezekhez a ruhákhoz fűző is kell. Karcsu, darázsdereku, nyolcvan centiméter hosszú fűző. Majdnem annyiba kerül, mint a ruha maga. De a női ideál: az meg van mentve.

Szerencse még, hogy mostanában olyan jól megy önöknek. Mi az egy mai fényes keresetű ügyvédnek, orvosnak, kereskedőnek, akinek kedves neje szeret esténként kissé szórakozni: mi neki az a négy-öt-tíz uszályos ruha egy télen? Alakítani — nevétséges! Annyi sincsen a tavalyi ruhában összesen, amennyiből az ideinek az első alja kitelnék, mert alja, az kettő van neki, ha nem három!

Drága, boldog idők, mikor örömsikoltással lehetett konstatálni, hogy a négyéves bluz most éppen elég hosszú egész ruhának! És a selyemalszoknyából is kitelik a bálruha, csak éppen ki kell venni a felét!

Ezt a divatot konzerválni kellett volna. Megőrizni időtlen-időig és példaképpen tártani a késő unokák felé. Nem: önök szidták és utálták és a mamát emlegették, aki ki nem ment volna térdig erő szoknyában a ház elé akkor sem, ha nem neki adják a Gellért-hegyet!

Uraim, ne haragudjanak. De úgy kell önöknek!

S. Bokor Malvin.

Az arc masszírozása

Az arc masszírozása a szépség és egészség szempontjából éppen olyan fontos, mint izmaink tornáztatása. De mert a munka — vagyis a mozgás, amit az arc izomrendszere beszéd, nevetés, evés, ivás közben végez — sokkal kisebb, semhogy elég lenne az arc üdeségének és fiatalos voltának megőrzésére, azért ezt a munkát pótolni kell a masszírozással.

Az arc masszírozásánál ismerni kell az izmok elhelyezési módját és az irányt, amit az izom mozgás közben végez. A masszírozás legelső és legfőbb feltétele ugyanis ennek az iránynak a pontos megtartása. Sohasem szabad az egyes izmok mozgásával ellenkező masszázst végezni, mert ez a bőr gyors és megakaszthatatlan ráncosodását idézi elő.

3. Az orr masszírozása különösen azoknak ajánlatos, akiknek orra tulságosan erős, vagy vastag és orrlyukaik kitágultak. A masszírozás a mutató- és középsőujjal történik az orr tövéből az orr hegye felé.

4. Az áll masszírozását tökéletesen a tenyér végzi. Az ujjak összezárulnak s a tenyér az áll közepétől jobb- és balfelé erőteljes, kemény simításokat végez a fül irányában. Ez a masszázis elejét veszi a minden esztétikusságot nélkülöző s a fiatalság halálát jelentő dupla áll fellépésének.

3. Ha az arcpárnák izmát még intenzíven akarjuk foglalkoztatni, akkor nem elégszünk meg az 1. számú masszázssal, hanem utolsónak elővesszük még az apró erős kemény kis csipéseket és a ruganyos ujjakkal végzett kicsi pofozómozdulatokat, amelyek pár hét alatt még a legvértelenebb archa is üdeséget és életet hoznak. A masszírozás elvégzésére 5 perc tökéletesen elegendő.

Ezek a masszázssok nem csupán a szépséget, hanem az egészséget is szolgálják és éppen azért soha, semmi körülmények között sem szabad elmaradniok.

Sohase mondjuk azt: „ma fáradt vagyok“, vagy „nincs kedvem“, vagy „nem érek rá“. Mert ahogyan az evésre, a szórakozásra, lustálkodásra s a többi minden felére kell időnek jutnia, éppen úgy kell időnek jutnia arra is, hogy a bőr megkapja a maga elengedhetetlen táplálékát.

Az arc masszírozását bármikor végezhetjük — közvetlen az étkezések utáni időszámításával — azonban mégis legjobb reggel, mosakodás után, vagy este, lefekvés előtt.

Az arc masszírozásának mindig tükör előtt kell történnie, mert ujjaink minden mozdulatát a legszigorubban ellenőrizni kell. Az okos és szakszerű masszírozás a legkésőbbi korig is frissen és ruganyosan tartja a bőrt, az ügyetlen és elhamarkodott azonban pár hét alatt helyrehozhatatlanul tönkretetheti.

A masszírozást mindig tökéletesen tiszta bőrön, zsirtartalmu kenőccsel vagy vazelinnal végezzük.

1. Miután egy habszem nagyságu krémet bedörzsöltünk, az arcot nyitott tenyérrel, jobb- és baloldaltól lassu, egyenletes mozdulatokkal végigsimogatjuk az orrtól a fül felé, mindig kissé ferdén a halántéknak tartó irányban.

2. A homlok masszírozása nem nyitott tenyérrel, hanem zárt ujjakkal történik, a középtől jobbra és balra, jóval erőteljesebben, mint az arcnál.

A KÉPÉS HÉT AMATŐRFÉNYKÉP PÁLYÁZATA

Csákány Kálmán: Téli hangulat. — Szegedi Jenő: A nagymama.

M. L. Margit, Eperjes: Csü-törtőkhelyi alsó kápolna (főnt balra). — Markovics J., Apátfalva: Magyar golgota (főnt jobbra).

Zalai Gusztáv, Nagykosztolány: Kvetnicai téli táj. — Markovics Piroska, Zólyom: Az unoka levele.

Alt János, Betlér: Téli kép (középen főnt). — Ego: „Tanulmányfej” (középen lent.)

Lelovics N., Nagyszombat: A kereszt (balra főnt.) — Alt Richárd, Losonc: Ujévi hangulat az erdőn (főnt.) — Lámer János: Áhítat a szlovák Dolomitok tövében (balra.)

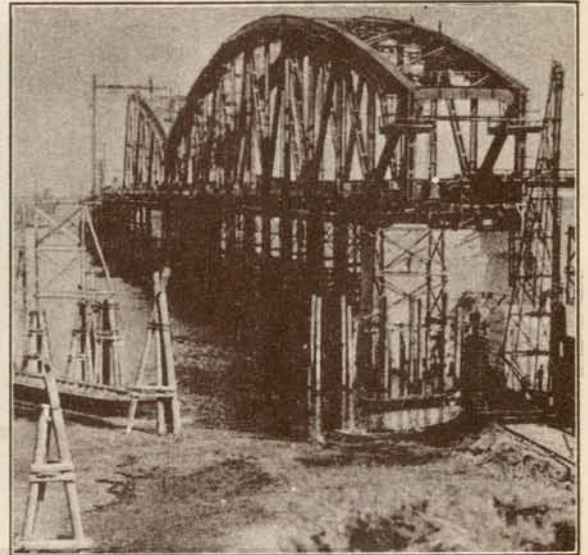
Lelovics N., Nagyszombat: Fa ház a Tátrában (jobbra főnt.) — Alt Richárd, Losonc: Kiváncsiak (főnt.) — Antony Géza, Gölnicbánya: Nap-sütés (jobbra.)

„Pátria”: Téli sikátor. — Dr. Oszwald László, Eperjes: Erikabokor (jobbra.)

Dr. Samarjay Emil, Pozsony: A Duna Donaueschingennél. — Eisler E. Frigyes, Nagyszombat: Enyelgés (balra.)

A NAGY VILÁG

A belgrád—pancsovai Dunahíd. A németek építik a jövőtétel számlájára.

Alpár Gitta, a nagynevű énekesnő, óriási sikereket arat Berlinben, ahol az állami Operában Ursalina szerepét játsza.

A német—francia határ közelében a németeknek több stratégiai vasutvonalat kell lerombolni, kettősvágányu vonalakat egy vágányúvá leépíteni, a meg egyezés értelmében. Képünk a pfalzi Oderheim állomást mutatja be a lebontás után. — (Alsó kép): Az Északi Tengeren óriási viharokkal köszöntött be a tél. Számos hajó süllyedt el a legénységgel együtt. Sylt szigetének egy része a tenger martaléka lett. Képünk egy Sylt—Helgoland között a viharral küzdő hajón készült.

A hangosfilm új sztárokat hoz

A régi filmsztárok napja tűnőben van: a hangosfilm új sztárokat hoz. A hanggal együtt új arcok vonulnak föl a siker egére. Érdekes kikutatni, hogy a hangosfilm csillagai mik voltak akkor, mikor busásan fizetett karrierjük-ről még csak nem is álmodhattak.

Helen Kane „Baby” hangjával tünt fel.

Fay Compton Angliában játszott.

Natalie Moorhead színésznő volt.

Jeanette MacDonal-dot az operett adta.

Bessie Lowe revü-sztár volt.

Lotti Loder Nürnbergben táncolt.

Ruth Chatterton színésznősködött.

Charles King revükben énekelt.

Basil Rathbone Londonban játszott.

Denris King tenorista volt Newyorkban.

Franck Ross nagybirtokos volt.

PENSION IRIS

BRATISLAVA - POZSONY

LORINCAPU ucca 17 (Central Passage)
Tel. 34-52 — Tulajdonos: DR. INSTITORISNE

Fővárosi Hótel-Pension a város központjában
Napi és hónapos szobák — Teljes ellátás
Modern komfort — (villanyvilágítás központi
fűtés, folyóvíz, fürdőszoba, telefon, lift stb.)
Étterem — Társalgó szalon — Házikonyha

M
A
N
D
A
R
I
N

M
A
N
D
A
R
I
N

HAMBURG-AMERIKA LINIE

HAMBURG Ból

Észak-, Közép- és Dél- AMERIKÁBA KANADÁBA

és a világ összes kikötőibe

Minden évben
társas, üdülő és
tengeri utak ren-
dezése.

Információt és pros-
pektust bérmentve
küld a

csehazlovák
vezérképviselőt

PRAGA II,
Hybernská 10

2953/28

Az Újévi Ajándék

legyen értékes
legyen tartós

legyen örömet okozó
és ne legyen drága!

Ezeket a követelményeket tartja szem előtt a Képes Hét kiadóhivatala, amidőn kb. 50% árkedvezményt nyújt előfizetőinek a következő válogatott disz művekre:

		bolti ár	leszállított ár
Amundsen:	Az északi sark meghódítása	kötte Kč 120.—	Kč 54.—
Fábian:	Debussy	" " 26.40	" 14.40
Gáspárné:	A divat története félvászon		
	1480—1765	" " 75.—	" 30.—
	1765—1920	" " 75.—	" 30.—
	egészvászon		
	1480—1765	" " 78.—	" 42.—
	1765—1920	" " 78.—	" 42.—
Goethe:	Faust I—II, egybekötve	" " 78.—	" 42.—
	félbőr	" " 90.—	" 72.—
Komlós:	Az új magyar lira	kötte " 45.60	" 22.80
Márai:	Az istenek nyomában	" " 40.80	" 22.80
Schultz-Lázár:	Bevezetés a művészetbe	" " 33.60	" 19.20
Papp:	Beethoven	" " 36.—	" 25.20
Művészeti Pantheon		" " 43.20	" 19.20
Zenei Pantheon		" " 36.—	" 16.80

Az árkedvezmény csakis 1930, január 5-ig marad érvényben

Ezek a művek megrendelhetők a Képes Hét kiadóhivatalánál, Praha II, Panská 12, III